

Қазақстан Республикасының  
Қазақстан Республикасының  
Ұлттық Банкі

Инфляцияға шолу  
2014 жылғы 2-тоқсан

## Мазмұны

Мазмұны .....	2
Негізгі терминдер және ұғымдар .....	3
Графиктердің және кестелердің тізбесі.....	5
Резюме .....	7
1. Инфляциялық процестер .....	9
1.1. Тұтыну бағалары.....	9
1.2. Базалық инфляция .....	10
1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар .....	12
1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар .....	12
1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар .....	13
1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі.....	13
2. Инфляция факторлары.....	16
2.1. Жиынтық сұраныс .....	16
2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс .....	16
2.1.2. Мемлекеттік тұтыну .....	18
2.1.3. Сыртқы сектор .....	20
2.2. Өндіріс .....	25
2.3. Еңбек нарығы .....	26
2.3.1. Еңбекпен қамту және жұмыссыздық .....	26
2.3.2. Жалақы және өнімділік.....	28
3. Ақша ұсынысы .....	30
3.1. Ақша агрегаттары .....	30
3.1.1. Ақша базасы.....	30
3.1.2. Ақша массасы.....	31
3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша.....	32
3.2. Қаржы нарығы .....	32
3.2.1. Резиденттердің депозиттері .....	32
3.2.2. Экономикаға кредиттер .....	35
3.2.3. Банктердің активтері мен міндеттемелері .....	38
3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер.....	40
4. Ақша-кредит саясатының құралдары мен операциялары.....	43
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар .....	44
4.2. Ең төменгі резервтік талаптар .....	45
4.3. Ашық нарық операциялары.....	46
4.4. Тұрақты механизмдер.....	48

## Негізгі терминдер және ұғымдар

### 1-бөлім бойынша. Инфляциялық процестер

**Инфляция** Қазақстан Республикасында Астана және Алматы қалаларында, барлық облыс орталықтарында және қалалар мен аудан орталықтарының таңдаулы топтары бойынша халықтың жеке тұтынуы үшін сатып алынатын тауарлардың және қызмет көрсетулердің бағаларының жалпы деңгейінің өзгеруін сипаттайтын тұтыну бағалары индексі (ТБИ) негізінде есептеледі. Инфляцияны есептеуге арналған тұтыну қоржыны үй шаруашылығы шығыстарының құрылымын көрсетеді және халық тұтынуында неғұрлым үлестік салмаққа ие болып отырған 508 тауар мен қызмет көрсетуді қамтиды.

**Базалық инфляция** – жекелеген әкімшілік, жағдайға байланысты және маусымдылық сипаттағы факторлардың ықпалынан бағаның қысқа мерзімді біркелкі емес өзгеруін болдырмайтын инфляция.

Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі 2004 жылдан бастап мынадай 5 әртүрлі әдістеме бойынша базалық инфляцияны есептеуді жүзеге асырады:

- 1-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, бензин және көмір бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 2-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, реттелетін қызмет көрсету және энергия ресурстары бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 3-ші базалық инфляция: 5 ең жоғары және 5 ең төмен баға өсімдерін есепке алмағандағы инфляция;

- 4-ші базалық инфляция: trimmed mean – ТБИ есептеу кезінде жиынтық салмағы кемінде 8% және 92%-дан асатын құрамдас бөліктер алынып тасталынады, яғни бағасы анағұрлым өзгерген (өскен немесе төмендеген) тауарлар мен қызметтер ескерілмейді;

- 5-ші базалық инфляция: median CPI – ТБИ есептеу кезінде бағалардың өзгеруі бойынша ранжирленген қатардың ортасында болатынды қоспағанда, бағалардың барлық өзгеруі есепке алынбайды, яғни статистикалық медиана. Median CPI жиынтық салмағы 50%-ға тең немесе асатын бірінші құрамдас бөлік бағасының өзгеруіне тең болады.

2002 жылдан бастап Ұлттық Банк жүргізетін **Кәсіпорындар мониторингі** шеңберінде нақты сектор кәсіпорындарының инфляциялық күтулерін зерттеу жүзеге асырылуда. Бұл зерттеу пікіртерім жүргізілген кәсіпорындар басшыларының кәсіпорындардың өндірістік қызметіне қатысты бағаларымен, оның ішінде өткен және алдағы тоқсандағы дайын өнімге және өндірісте пайдаланылатын шикізат пен материалдарға сұраныс және бағаға қатысты сапалық бағаларымен («көтеріледі», «төмендейді», «өзгеріссіз қалады») сипатталады.

**Диффузиялық индекс** кәсіпорындардың «көтеріледі» деген жауаптары үлесінің және кәсіпорындардың «өзгеріссіз» деген жауаптары жартысының үлесі сомасы ретінде шығарылады. Бұл индекс қаралып отырған көрсеткіштің өзгеріс динамикасын сипаттайтын жинақталған индикатор болып табылады. Бұл ретте индекстің 50-ден жоғары мәні көрсеткіштің оң өзгерісін, 50-ден төмен мәні теріс өзгерісін білдіреді.

### 2-бөлім бойынша. Инфляция факторлары

Бюджетке **түсімдерге** кірістер (салық түсімдері, салыққа жатпайтын түсімдер, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер), бюджеттік кредиттерді өтеу, мемлекеттің қаржылық активтерін сатудан түсімдер кіреді.

Бюджеттің **шығыстары** шығындар (ағымдағы және күрделі), бюджеттік кредиттер, қаржылық активтерді сатып алу болып табылады.

### 3-бөлім бойынша. Ақша ұсынысы

**Ақша базасына** (резервтік ақша) Ұлттық Банктің кассаларындағы қолма-қол ақшаны қоспағанда, Ұлттық Банк айналысқа шығарған қолма-қол ақша (Ұлттық Банктен тыс қолма-қол ақша), банктердің аударылатын және басқа депозиттері, аударылатын банктік емес қаржылық ұйымдардың депозиттері мен мемлекеттік және мемлекеттік емес қаржылық емес ұйымдардың Ұлттық Банктегі теңгедегі ағымдағы шоттары кіреді.

**Тар ақша базасы** банктердің Ұлттық Банктегі басқа депозиттерін есепке алмағандағы ақша базасын білдіреді.

**M1 ақша агрегаты** айналыстағы қолма-қол ақша сомасы және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың теңгедегі аударылатын депозиттері сомасы ретінде есептеледі.

**M2 ақша агрегаты** M1 ақша агрегатына плюс теңгедегі басқа депозиттер және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың шетел валютасындағы аударылатын депозиттеріне тең.

**Ақша массасы (M3)** Ұлттық Банктің және банктердің баланстары шоттарын шоғырландыру негізінде айқындалады. Ол айналыстағы қолма-қол ақшадан және заңды тұлға - резиденттер мен үй шаруашылығы - резиденттердің ұлттық және шетел валютасындағы аударылатын және басқа депозиттерінен тұрады.

**Аударылатын депозиттер** – барлық депозиттер, бұлар: 1) кез келген уақытта номиналы бойынша айыппұлсыз және шектеусіз ақшаға айналдыруға болатын; 2) чектің, траттаның немесе жиро-тапсырмалардың көмегімен еркін аударылатын; 3) төлемдерді жүзеге асыру үшін кеңінен пайдаланылатын депозиттер. Аударылатын депозиттер тар ақша массасының бір бөлігі болып табылады.

**Басқа депозиттерге**, негізінен, белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін алуға болатын немесе әдеттегі коммерциялық операцияларға пайдалану үшін қолайлылығын азайтатын әр түрлі шектеулері бар және негізінен жинақ ақшасы тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін жинақ және мерзімдік депозиттер жатқызылады. Сонымен қатар, басқа депозиттерге сондай-ақ шетел валютасымен көрсетілген, аударылмайтын салымдар мен депозиттер кіреді.

**KazPrime** индикаторы Қазақстанның банкаралық депозиттерінің KazPrime индикаторын қалыптастыру туралы келісімге қатысушы банктерде банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасын білдіреді. Әрбір баға белгілеуге Келісімге қатысушылардың бірінің депозитіне ақша тарту және орналастыру ставкасы, сондай-ақ ақша орналастыру және тарту көлемі қосылады. Баға белгілеудің ең төменгі көлемі – 150 млн. теңге. Баға белгілеулер арасындағы ең жоғары спрэд – 100 базистік тармақ (жылдық 1,00%). Жобаны іске қосу сәтінде банкаралық депозиттің жүйеленген мерзімі үш ай болады.

### 4-бөлім бойынша. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары

Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы (ҚҚБ) валюталық сауда-саттықтарға **қатысу коэффициенті** Ұлттық Банктің ҚҚБ-дағы сауда-саттықтың нетто-көлеміне нетто-қатысуының арақатынасы (шетел валютасын сатып алу минус сату) ретінде есептеледі.

**Ақша нарығындағы Ұлттық Банк операцияларының сальдосы** айналыстағы қысқа мерзімді ноталар, банктердің Ұлттық Банктегі депозиттік және корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар көлемінің өзгеруі және мемлекеттік бағалы қағаздарды сатып алу және сату бойынша нетто-операциялар сомасы ретінде есептеледі.

## Графиктердің және кестелердің тізбесі

### Графиктер

- 1-график. Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні
- 2-график. Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні
- 3-график. Тоқсандық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні
- 4-график. Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні
- 5-график. Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің серпіні
- 6-график. Ауылшаруашылығы өнімі бағасы индексінің серпіні
- 7-график. Сұраныс пен баға өзгерісінің диффузиялық индекстері
- 8-график. Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ЖІӨ-нің өсуіне үлесі
- 9-график. Халықтың шығыстары мен кірістерінің серпіні
- 10-график. Негізгі капиталға инвестициялардың шығыстар серпіні
- 11-график. Мемлекеттік бюджеттің орындалуы
- 12-график. Мемлекеттік бюджетті орындау (жылдық мәліметтер)
- 13-график. Металдардың әлемдік бағасының серпіні
- 14-график. Мұнайдың (Брент), бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасының серпіні
- 15-график. Ағымдағы операциялар шотының балансы
- 16-график. Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері
- 17-график. Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының серпіні
- 18-график. Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының серпіні
- 19-график. Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі
- 20-график. Экономикалық белсенді халықтың құрылымы
- 21-график. Нақты жұмыссыздық деңгейі
- 22-график. Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының серпіні
- 23-график. Ақша агрегаттарының серпіні
- 24-график. Ақша мультипликаторының және оның құраушыларының серпіні
- 25-график. Депозиттердің және мерзімді депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні
- 26-график. Заңды тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні
- 27-график. Жеке тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні
- 28-график. Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні
- 29-график. Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің серпіні
- 30-график. Халыққа берілген кредиттердің серпіні
- 31-график. Банктердің активтерінің серпіні
- 32-график. Банктердің активтерінің құрылымы
- 33-график. Банктердің міндеттемелерінің серпіні
- 34-график. Банктердің міндеттемелерінің құрылымы
- 35-график. KazPrime индикаторының серпіні және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі
- 36-график. РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер серпіні
- 37-график. Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары
- 38-график. Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары
- 39-график. Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі
- 40-график. Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы қатысу коэффициенті
- 41-график. Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы
- 42-график. Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік

43-график. Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар

44-график. Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері

45-график. Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі

46-график. Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру қарыздарының көлемі

### **Кестелер**

1-кесте. Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі

2-кесте. Ұлттық Банктің активтері мен пассивтерінің өзгеру серпіні

3-кесте. Ақша массасының өзгеру серпіні

4-кесте. Резиденттер депозиттерінің өзгеру серпіні

## Резюме

2014 жылғы маусымның соңындағы жылдық инфляция 7,0%-ды құрады. Инфляциялық процестердің күшеюіне 2014 жылғы ақпандағы теңгенің айырбастау бағамын түзетуге байланысты азық-түлік және азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасының өсуі, сондай-ақ маусымдық факторлар ықпал етті. Ақылы қызметтер тарифтерінің өсу қарқыны баяулауын жалғастырды, оған табиғи монополиялар тарифтерін 2014 жылғы 1 мамырға дейін көтеруге мораторий енгізу себепші болды.

2014 жылғы сәуір-маусымда инфляция 1,5%-ды (2013 жылдың 2-тоқсанында – 0,8%-ды) құрады, бұл 2014 жылғы 1-тоқсандағы – 3,3% қарағанда, айтарлықтай төмен. Тұтынушылық бағалар индексі құрылымында азық-түлік тауарларына бағалар анағұрлым жоғары қарқынмен өсті. Тамақ өнімдеріне бағаның өсуі ең алдымен маусымдық факторларға байланысты, ол жеміс-көкөніс өнімдеріне, нан және нан өнімдеріне бағаның өсуіне әсер етті. Оған қоса, Украинада қалыптасқан саяси және экономикалық ахуал, Ресей рублінің әлсіреуі 2014 ауыл шаруашылық жылы Украинада дәнді дақылдар түсімі көлемінің төмендеуі және Ресей Федерациясының украиналық өндіріс тауарларына баж салығын енгізу мүмкіндігі үшін негізгі тәуекелдер болуы мүмкін. Өз кезегінде, бұл факторлар Қазақстанда баға белгілеуге теріс ықпал етуі мүмкін.

2014 жылғы 2-тоқсанда инфляцияның қалыптасуы монетарлық факторлардың ең аз ықпалы аясында өтті. Экономикадағы ақша ұсынысының негізгі көрсеткіші болып табылатын ақша масасы 2014 жылғы сәуір-маусымда 4,8%-ға ұлғайып, 13 407,4 млрд. теңгені құрады. Тұтастай алғанда, жылдық есептеуде ақша ұсынысы экономика қажеттілігіне сәйкес келеді, оның көлемі бұдан былайғы экономикалық өсуді қамтамасыз ету үшін жеткілікті.

Бұл ретте, 2014 жылғы 1 жартыжылдықта ІЖӨ нақты өсуі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитетінің алдын ала деректері бойынша 3,9%-ды құрады.

Экономиканың нақты секторында әртүрлі бағыттағы үрдіс байқалды. Өнеркәсіптік өндіріс 2014 жылғы қаңтар-маусымда 2013 жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда көлемі 0,4%-ға, оның ішінде тау-кен өндіру өнеркәсібі мен карьерлер өндіру – 0,6%-ға және өңдеуші өнеркәсіп – 0,3%-ға өндірістің құлдырауы есебінен төмендеді. Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондиционирлеу көлемі 1,6%-ға ұлғайды. Ауыл шаруашылығының өсуі осы кезеңде 3,3%-ды, құрылыста – 4,2%-ды құрады.

2014 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банк ақша-кредит саясатын іске асыру шеңберінде ақша нарығында теңгелік қысқамерзімді өтімділікті реттеуге бағытталған операцияларды жүргізуді жалғастырды. Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі 2014 жылғы сәуір-маусымда өзгермей, жылдық 5,5% деңгейінде қалды.

Банктердің Ұлттық Банк эмиссиялайтын бағалы қағаздарға деген сұранысы шектеулі болып қалды. Мәселен, шығарылған қысқамерзімді ноттардың көлемі 2014 жылғы сәуір-маусымда 6,9 млрд. теңгені құрады, бұл 2013 жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда 3,9 есе төмен. Бұл ретте қысқамерзімді ноттарды шығару 2014 жылғы маусымда жүргізілген жоқ. Банктерден тартылған депозиттердің көлемі осы кезеңде 2013 жылдың 2-тоқсанымен салыстырғанда 1 591,3 млрд. теңгеге дейін 63,7%-ға өсті.

Банктердегі жиынтық депозиттер 2014 жылдың соңында 2014 жылғы наурызға қарағанда 4,2%-ға ұлғайып, 11 955,2 млрд. теңгені құрады. Бұл ретте осы кезеңде ұлттық валютадағы депозиттер көлемінің өсуі 10,1%-ды құрады.

Экономиканы қредиттеу 2014 жылғы маусымда 2014 жылғы наурызбен салыстырғанда 12 163,3 млрд. теңгеге дейін 0,03%-ға төмендеді. Халыққа берілген қредиттер көлемінің өсуі көрсетілген кезеңде 2,8%-ды құрады.



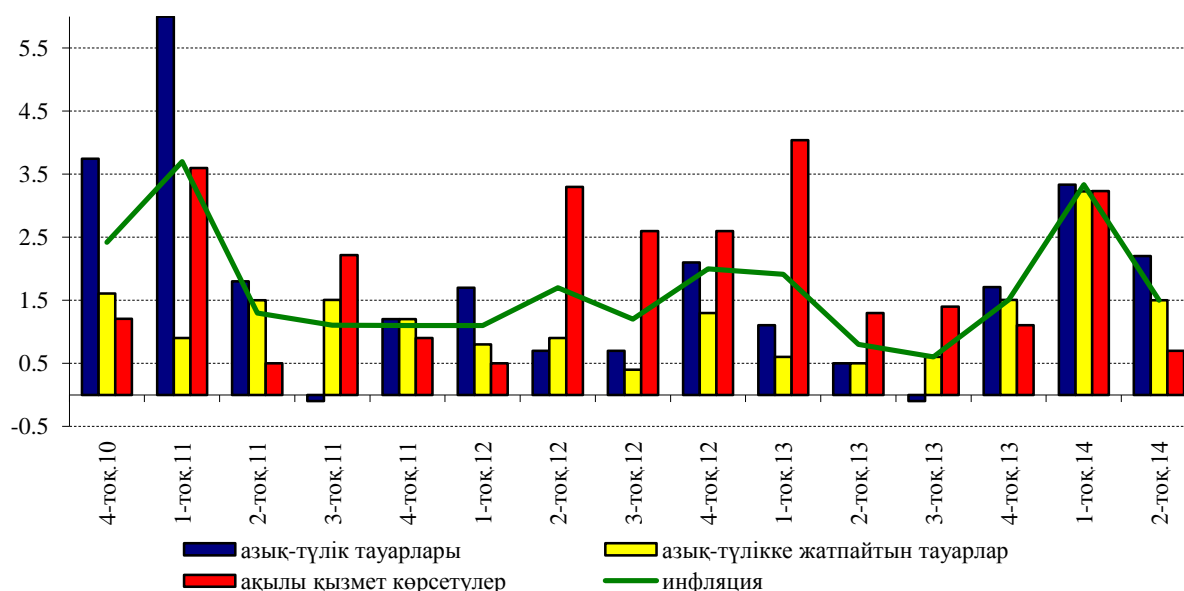
## 1. Инфляциялық процестер

### 1.1. Тұтыну бағалары

2014 жылғы 2-тоқсанда тоқсандық инфляцияның өткен кезеңмен салыстырғанда баяулауы байқалды. 2014 жылғы сәуір-маусымда инфляция 1,5%-ды құрады (2013 жылғы 2-тоқсанда – 0,8%), ал 2014 жылғы 1-тоқсанда осы көрсеткіш 3,3% белгіде қалыптасты. 2014 жылғы 2-тоқсанда инфляцияның қалыптасуына азық-түлік және азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағаларының өсуі үлкен әсер етті. Азық-түлік тауарларының бағалары 2,2%-ға (2013 жылғы 2-тоқсанда – 0,5%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 1,5%-ға (0,5%) өсті. Ақылы қызметтердің бағалары 0,7%-ға (1,3%) қымбаттады (1-график).

1-график

**Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні (өткен кезеңге %-бен)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

2014 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда азық-түлік тауарларының ішінде көбінесе жеміс пен көкөніс 7,0%, оның ішінде картоп – 43,9%-ға, сәбіз -31,7%-ға, пияз – 18,7%-ға, қант – 8,3%-ға, күріш – 5,6%-ға, ұн – 5,3%-ға, макарон өнімдері – 2,6%-ға, сүт өнімдері – 2,4%-ға, кондитерлік бұйымдар – 2,6%-ға, нан – 2,3%-ға, балық және балық өнімдері – 2,1%-ға қымбаттады. Оған қоса, шай бағасы 3,7%-ға, алкогольсіз сусындар – 3,4%-ға, ет және ет өнімдері – 0,3%-ға өсті. Көрсетілген кезеңде жұмыртқа – 13,2%-ға, күнбағыс майы – 1,2%-ға, қарақұмық жармасы – 0,1%-ға арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында 2014 жылғы сәуір-маусымда сыртқы киім бағасы – 1,5%-ға, аяқ-киім бағасы – 1,9%-ға, маталар – 2,2%-ға, дәрі-дәрмек бағасы 2,8%-ға, үй тұрмысында пайдаланылатын заттар – 1,8%-ға, оның ішінде ыдыс-аяқ және асханалық аспаптар – 2,3%-ға, жуу және тазалау құралдары – 2,2%-ға өсті. Бензиннің құны өзгерген жоқ, дизель отынының құны – 12,4%-ға көтерілді.

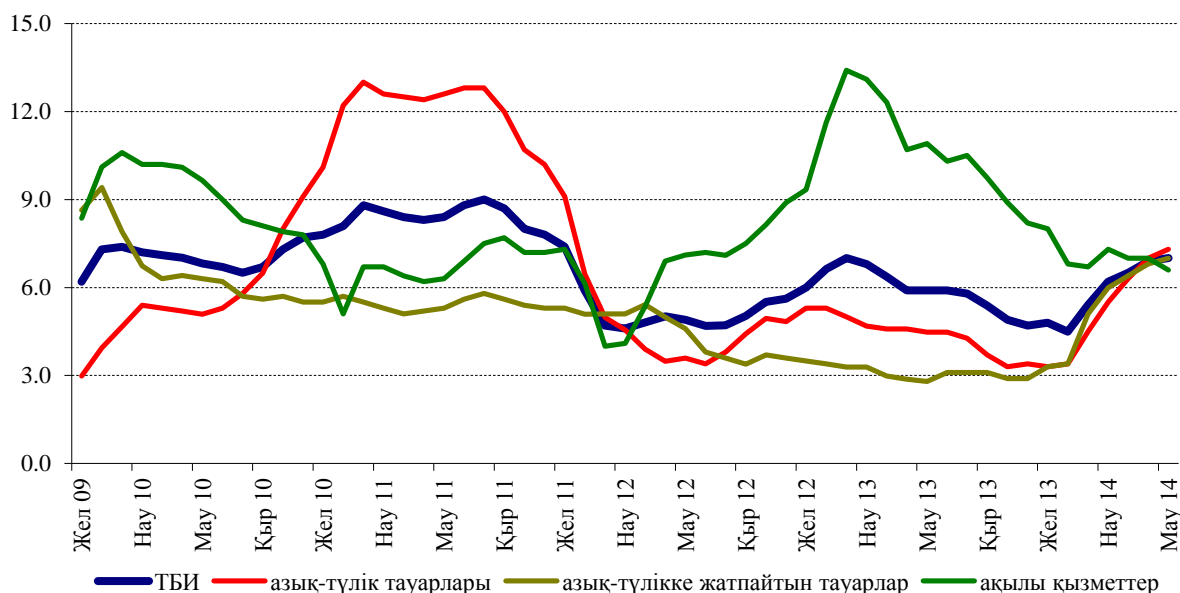
2014 жылғы 2-тоқсанда ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық қызметтерінің ақысы 0,4% көтерілді. Бағаның

салыстырмалы шамалы өсуіне табиғи монополиялар кәсіпорындары тарифтерінің көтерілуіне 2014 жылғы 1 мамырға дейінгі мораторий енгізу себепші болды. Нәтижесінде, негізінен реттелмейтін ақылы қызметтер тарифтерінің көтерілуі болды, тұрғын үй жалдау – 2,0%-ға, тұрғын үйді ұстау – 1,4%-ға, қоқыс жинау – 1,4%-ға көтерілді. Реттелетін қызметтер ішінде тарифтер мыналарға көтерілді: кәріз – 0,7%, суық су – 0,6%, сұйылтылған газ – 0,2%. Сондай-ақ көлік қызметінің бағасы мен тарифтері – 1,4%-ға (негізінен теміржол көлігі қызметінің – 3,3% қымбаттауы есебінен өсті), амбулаторлық қызметтер – 2,5%-ға, сондай-ақ мейрамханалар мен қонақ үйлер қызметтерінің бағасы – 1,4%-ға өсті.

2014 жылғы маусымда инфляция жылдық көрсеткіште 7,0%-ды құрады (2013 жылғы желтоқсанда – 4,8%). 2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда азық-түлік тауарлары 7,3%-ға (3,3%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 7,0%-ға (3,3%-ға), ақылы қызметтер – 6,6%-ға (8,0%-ға) қымбаттады (2-график).

2-график

**Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

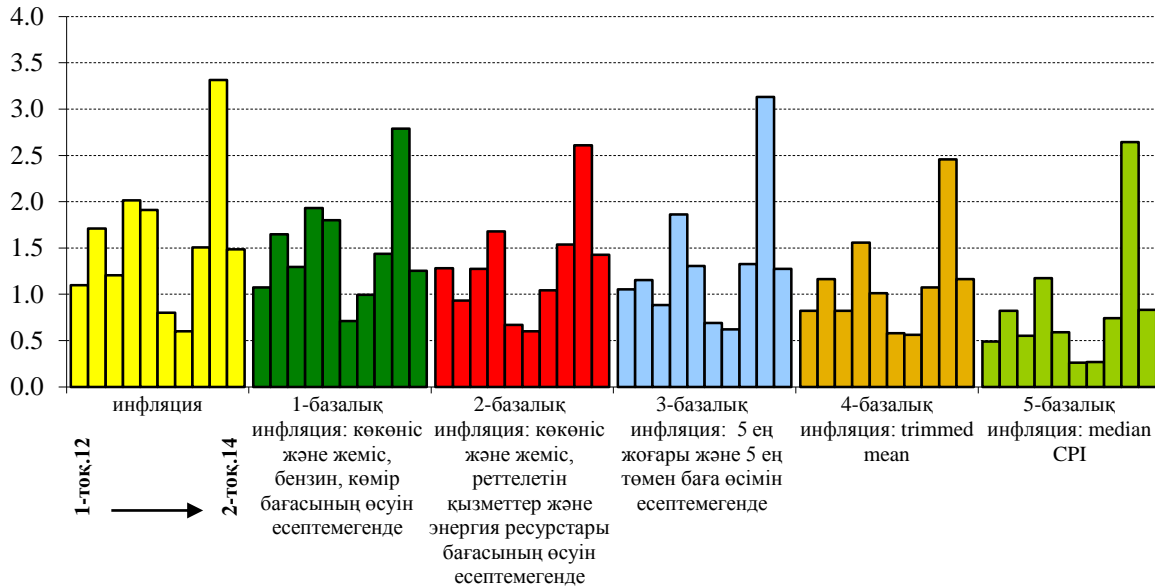
**1.2. Базалық инфляция**

2014 жылғы 2-тоқсанда базалық инфляцияның көрсеткіштері өткен тоқсанмен салыстырғанда анағұрлым төмен деңгейде қалыптасты. 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері бойынша анағұрлым жоғары деңгейде қалыптасты.

2014 жылғы 2-тоқсанда базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері жалпы инфляция деңгейінен асқан жоқ (3-график). Бұл базалық инфляцияны есептеу кезінде алынып тасталынатын жекелеген тауарлар мен қызмет бағасының өсуінің жоғары қарқынымен байланысты. Атап айтқанда, оларға жеміс-көкөніс өнімдерін, тұрғын үй-коммуналдық қызметтерді жатқызуға болады.

3-график

**Токсандық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні (өткен кезеңге %-бен)**



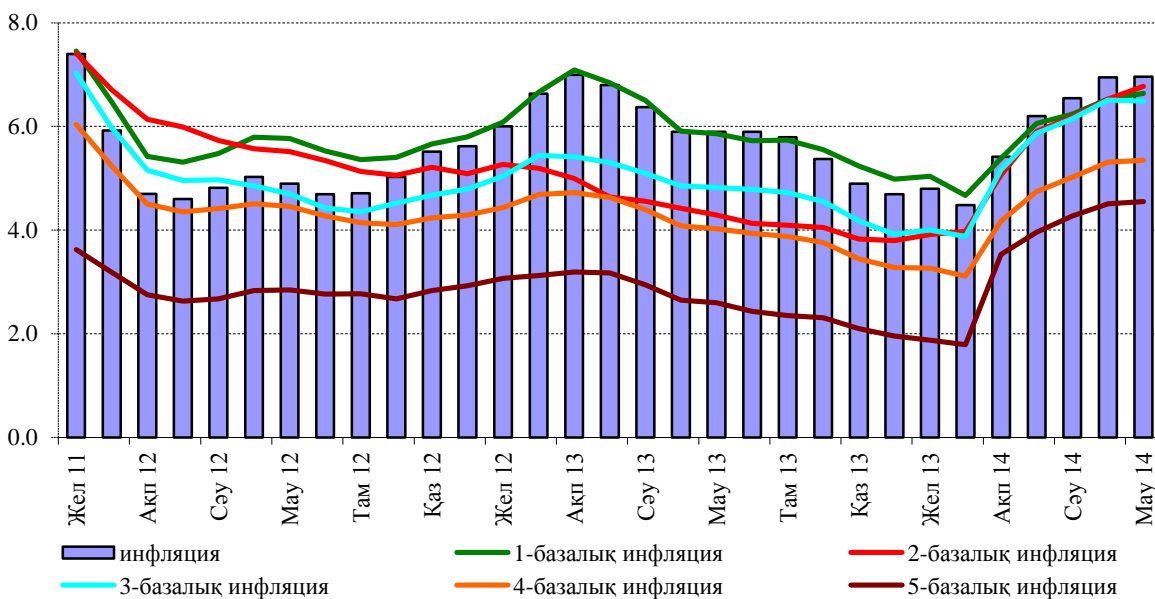
Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

Базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі көрсеткіштері 2014 жылғы сәуір-маусымда жеделдеді (4-график). Базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері 2014 жылғы маусымның қорытындысы бойынша жалпы инфляцияның мәнінен аспады.

2014 жылғы маусымның қорытындысы бойынша базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі барлық көрсеткіштері 2013 жылғы желтоқсанның көрсеткіштерімен салыстырғанда неғұрлым жоғары деңгейде қалыптасты (4-график).

4-график

**Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні (өткен жылдың тиісті айына %-бен)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

### 1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар

#### 1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар

2014 жылғы 2-тоқсанда өнеркәсіп өнімдерін шығаратын кәсіпорындардың бағалары 2,4%-ға көтерілді (2013 жылғы 2-тоқсанда 7,1% төмендеді). Өндірілген өнім құнының бағасы 2,4%-ға өсті, бұл ретте оның құрамындағы аралық тұтыну өнімінің бағасы 2,4%-ға өсті, өндіріс құралдарының бағасы 1,5%-ға қымбаттады, тұтыну тауарларының бағасы 2,8%-ға қымбаттады. Өндірістік сипаттағы қызмет көрсетулер 0,9%-ға қымбаттады.

2014 жылғы 2-тоқсанда тау-кен өндіру саласындағы бағалар 2,6%-ға өсті (2013 жылғы 2-тоқсанда – 10,0% төмендеді), бұған 2013 жылғы осындай кезеңдегі мұнай бағасының анағұрлым жоғары болуы себепші болды.

Энергия ресурстарының құны өткен тоқсанда 14,3% ұлғайғаннан кейін, 2014 жылғы 2-тоқсанда 2,2%-ға өсті (2013 жылғы 2-тоқсанда 10,0% төмендеді). Шикізат энергия ресурстарының құрамында мұнай өндіру бағасы маусымда өсу есебінен 3,0%-ға өсті (2013 жылғы 2-тоқсанда 9,3% төмендеді), газ конденсатының құны 0,4%-ға өсті (2013 жылғы 2-тоқсанда – 22,1% төмендеді).

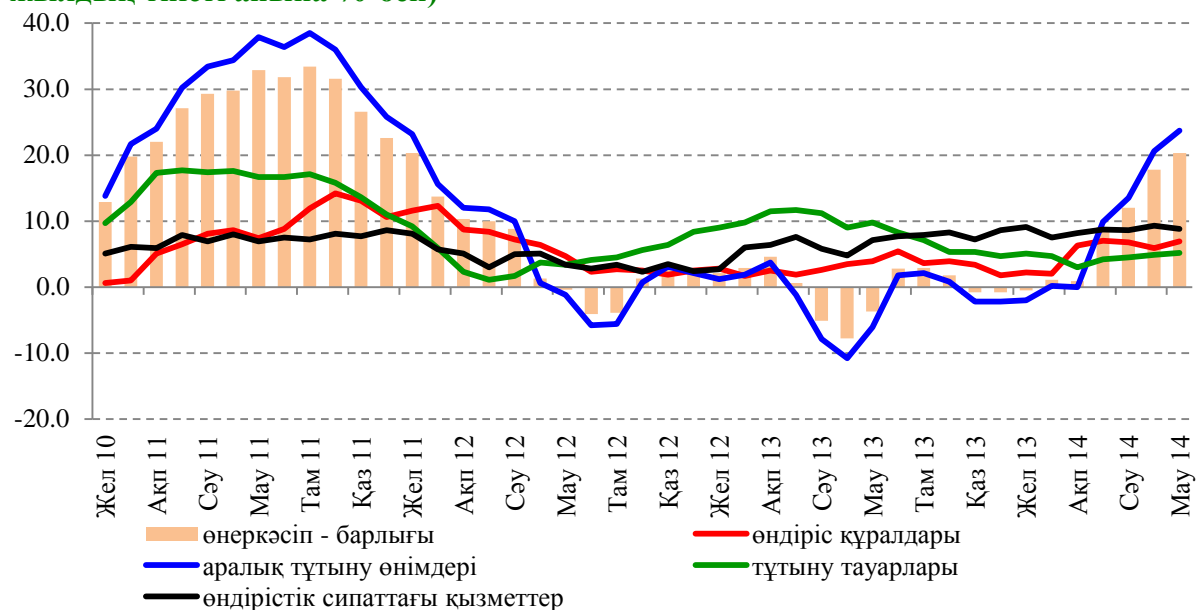
Өңдеуші өнеркәсіптегі бағалар өткен тоқсанда 6,2% өскен кейін есепті кезеңде 2,2%-ға өсті (2013 жылғы 2-тоқсанда 1,6% төмендеді). Бұл ретте 2014 жылғы 2-тоқсанда металлургия өнеркәсібіндегі бағалар 3,0%-ға өсті, тамақ өнімдерін өндіру 4,0% қымбаттады, мұнай өңдеу өнімдерінің бағасы 1,8%-ға төмендеді.

Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондиционирлеу салаларында 2014 жылғы 2-тоқсанда бағалар 0,3% өсті (2013 жылғы 2-тоқсанда 1,0% өсті).

2014 жылғы маусымда өнеркәсіп өндірісінде бағаның өсуі жылдық көрсеткіште (2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2014 жылғы маусым) 20,3%-да құрады (2014 жылғы наурызда бағаның өсуі жылдық көрсеткіште 9,1% құрады) (5-график).

5-график

#### Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің серпіні (өткен жылдың тиісті айына %-бен)



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

Өндірілген өнім бағасы жылдық көрсеткіште 21,2%-ға қымбаттады, бұл ретте аралық тұтыну өнімінің бағасы 23,7%-ға өсті, тұтыну тауарлары – 5,2%-ға қымбаттады,

өндіріс құралдарының бағасы – 6,9%-ға өсті. Өндірістік сипаттағы қызметтер – 8,8%-ға қымбаттады.

### 1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар

2014 жылғы 2-тоқсанда барлық арналар бойынша өткізілген ауыл шаруашылығы өнімдерінің бағасы 3,1%-ға көтерілді (2013 жылғы 2-тоқсанда 3,1%-ға төмендеді). Ауыл шаруашылығындағы бағалар серпіні мал шаруашылығы өнімдеріне бағаның төмендеуіне қарамастан өсімдік шаруашылығында бағалардың жоғары өсуінің ықпалымен қалыптасты.

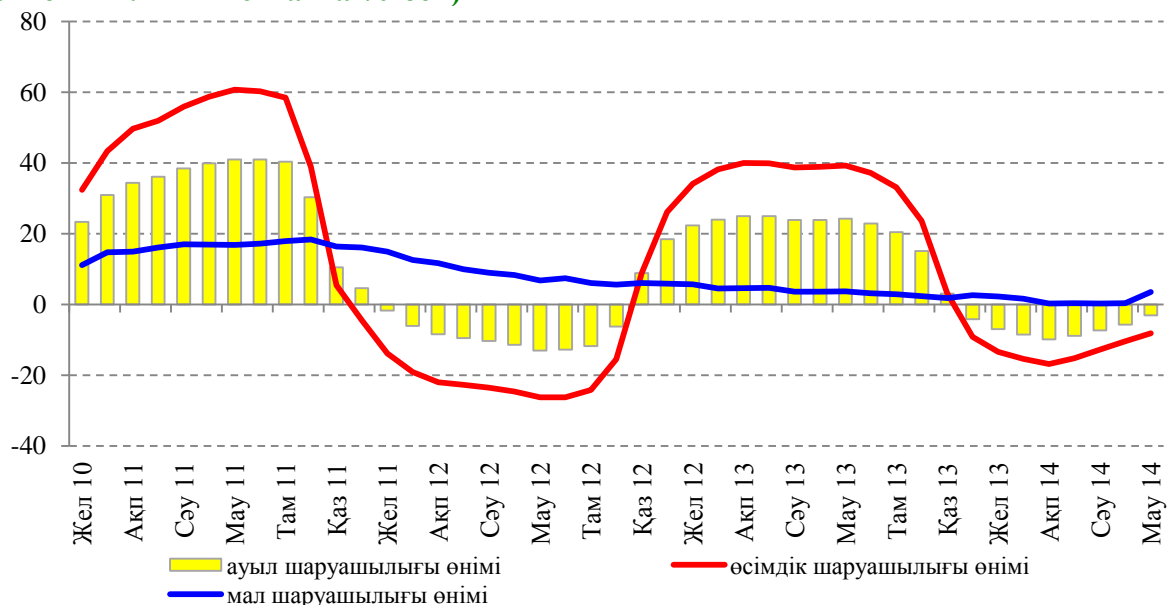
Өткен тоқсанда бағалардың 1,6%-ға көтерілуімен салыстырғанда, 2014 жылғы сәуір-маусымда өсімдік шаруашылығы өнімінің бағасы 6,3%-ға қымбаттады (2013 жылғы 2-тоқсанда 1,9% төмендеді). Өсімдік шаруашылығының құрамында картоп бағасы 9,5%-ға, дәнді дақылдардың бағасы 7,1%-ға көтерілді, көкөністің бағасы 0,7%-ға төмендеді.

Мал шаруашылығы өнімдері 2014 жылғы 1-тоқсанда бағаның 0,2% өскенінен кейін 2014 жылғы 2-тоқсанда 1,7%-ға арзандады (2013 жылғы 2-тоқсанда 4,7% төмендеді). 2014 жылғы сәуір-маусымда мал және құс етінің бағасы 0,1%-ға, шикі сүттің бағасы 1,1%-ға, жұмыртқа бағасы 12,4%-ға төмендеді.

2014 жылғы маусымның қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімінің бағасы жылдық көрсеткіште 3,1% -ға төмендеді. Бұл ретте өсімдік шаруашылығы өнімі 8,1% арзандады, мал шаруашылығы өнімінің бағасы 3,5%-ға қымбаттады (6-график).

6-график

#### Ауыл шаруашылығы өнімі бағасы индексінің серпіні (өткен жылғы тиісті айға %-бен)



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

### 1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі

2014 жылғы 2-тоқсанда кәсіпорындардың дайын өніміне сұраныс жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша төмендеу жағынан өсу жағына қарай өтті, мұны сұраныстың өзгеруінің диффузиялық индексінің 51,7 деңгейге дейін (2014 жылғы

1-тоқсандағы 41,9-дан) төмендеуі растайды. Көрсеткіштің өсуі өніміне сұраныс ұлғайған (2014 жылғы 1-тоқсандағы 23%-дан 13,1%-ға дейін) кәсіпорындар үлесінің азаюы және өз өніміне сұраныстың төмендеуін (2014 жылғы 1-тоқсандағы 29,2%-дан 19,7%-ға дейін) атап өткен кәсіпорындар үлесінің ұлғаюы себепші болды.

Сұраныстың анағұрлым өсуі «өндеуші өнеркәсіп», «тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету», «құрылыс» және «ақпарат және байланыс» сияқты салаларда байқалды. осы салалар бойынша диффузиялық индекс тиісінше 2014 жылғы 1-тоқсандағы 38,7, 39,7, 41,4 және 45,3-тен 54,4, 52,5, 52,1-ге дейін көтерілді. Сонымен қатар, сұраныстың айтарлықтай төмендеуі «электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондиционирлеу» саласында болды: диффузиялық индекс тиісінше 2014 жылғы 1-тоқсандағы 55,4-тен 40,9-ға дейін көтерілді.

«Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау» және «ауыл, орман және балық шаруашылығы» салаларында сұраныстың өсуі жеделдеді: диффузиялық индекс тиісінше 64,8 және 61,6-ға дейін өсті (2014 жылғы 1-тоқсандағы 57,7-ден және 55,1-ден). Аздап бәсеңдей отырып сұраныстың құлдырауы «көтерме және бөлшек саудасы; автомобильдер мен мотоциклдерді жөндеу», «көлік және қоймаға сақтау» салаларында болды: диффузиялық индекс тиісінше 48,9 және 48,3-ке дейін өсті (2014 жылғы 1-тоқсандағы 37,6-дан және 40,4-тен).

Кәсіпорындардың күтулері бойынша 2014 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы 3-тоқсанда жалпы алғанда нақты сектор бойынша дайын өнімге сұраныс айтарлықтай көтеріледі: диффузиялық индекс 55,9-ды құрады. Бұл ретте сұраныстың өсуі іс жүзінде барлық салаларда күтіледі: «тау-кен өнеркәсібі» (2014 жылғы 2-тоқсандағы 49,7-ден 57-ге дейін), «көтерме және бөлшек сауда ...» (2014 жылғы 2-тоқсандағы 48,9-ден 54,8-ге дейін), «көлік және қоймаға сақтау» (2014 жылғы 2-тоқсандағы 48,3-тен 54,5-ке дейін), «ауыл, орман және балық шаруашылығы» (2014 жылғы 2-тоқсандағы 61, 6-дан 62,8-ге дейін). «Электрмен жабдықтау, газ, бу беру ...» саласында сұраныстың маусымдық фактор себепші болған айтарлықтай бәсеңдеуі күтіледі (диффузиялық индекс 2014 жылғы 2-тоқсандағы 40,9-дан 48,8-ге дейін өсті). Тек «ақпарат және байланыс» саласында сұраныстың өсуінің бәсеңдеуі күтіледі: диффузиялық индекс 2014 жылғы 2-тоқсандағы 57,1-ден 54,8-ге дейін төмендеді).

Кәсіпорындардың дайын өнімінің бағасы жалпы алғанда нақты сектор бойынша 2014 жылғы 2-тоқсанда едәуір өсті: дайын өнім бағасының өзгеруінің диффузиялық индексі 63 (2014 жылғы 1-тоқсанда – 66,6) болды. Бұл ретте бағаның өсу қарқынының төмендеуі барлық салаларда байқалды. Бағаның өсуінің неғұрлым бәсеңдеуі мына салаларда болды: «электрмен жабдықтау, газ, бу беру ...» (диффузиялық индекс 2014 жылғы 1-тоқсандағы 65,9-дан 57,3-ке дейін төмендеді), «өндеуші өнеркәсіп» (диффузиялық индекс 2014 жылғы 1-тоқсандағы 68,9-дан 63,1-ге дейін төмендеді), «көтерме және бөлшек сауда...» (диффузиялық индекс 2014 жылғы 1-тоқсандағы 74,8-ден 69-ға дейін төмендеді).

Тұтынушылық өнім өндіруші кәсіпорындардың дайын өнімінің және қызметінің бағасының (бұдан әрі – тұтыну өнім мен қызметтің бағасы) 2014 жылғы 2-тоқсанда өсуі бәсеңдеді: диффузиялық индекс 61,8-ді құрады (2013 жылғы 1-тоқсанда 65,3 болды).

2014 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы 3-тоқсанда жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша дайын өнім бағасының өсуінің шамалы бәсеңдеуі күтіледі (диффузиялық индекс 59,2 болды). Неғұрлым бәсеңдеу мынадай салаларда күтіледі: «көтерме және бөлшек сауда...» (диффузиялық индекс 61,7 болды), «құрылыс» (диффузиялық индекс 61 болды), «сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау» (53,7), «тау-кен өндіру өнеркәсібі» (53,8), «өндеуші өнеркәсіп» (59,5).

2014 жылғы 3-тоқсанда тұтыну өнімінің және қызмет көрсету бағасы кәсіпорындардың күтулері бойынша қарқынның кейбір төмендеуімен қалыпты өсуі жалғасады: баға өзгерісінің диффузиялық индексі 59,4 (2014 жылғы 2-тоқсанда 61,4) болды.

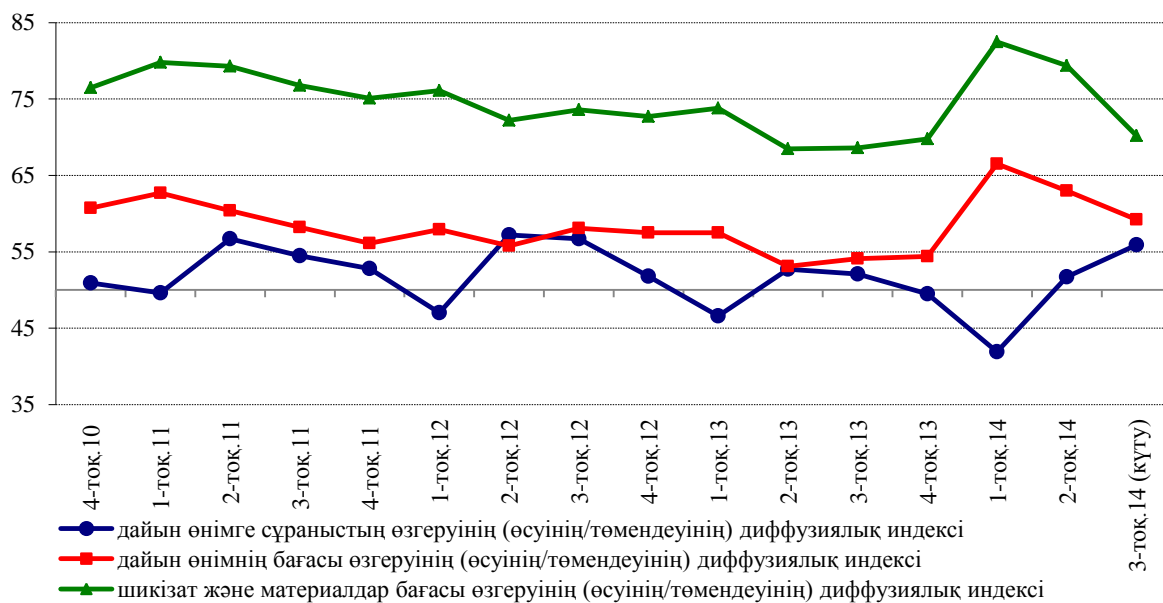
2014 жылғы 2-тоқсанда шикізат пен материалдар бағасының өсуі бәсеңдеді: баға өзгерісінің диффузиялық индексі 79,4 (2014 жылғы 1-тоқсанда – 82,8) болды. Бағаның өсу қарқынының айтарлық бәсеңдеуі мынадай салаларда байқалды: «электрмен жабдықтау, газ, бу беру...» (диффузиялық индекс (2014 жылғы 1-тоқсандағы 86-дан 76,2-ге дейін), «сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 84,6-дан 77,8-ге дейін), «тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 88,8-ден 81,7-ге дейін) және «көтерме және бөлшек сауда...» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 81,2-ден 77,7-ге дейін).

Кәсіпорындардың күтулері бойынша, 2014 жылғы 3-тоқсанда шикізат пен материалдардың бағасының өсуі жалғасады, қарқыны едәуір төмендейді (диффузиялық индекс 70,2 болды).

Осылайша, тиісті диффузиялық индекстер серпініне орай кәсіпорындардың бағалары бойынша 2014 жылғы 3-тоқсанда дайын өнімге сұраныстың өсуі және шикізат пен материалдар бағасының өсу қарқынының бәсеңдеуі күтіледі (7-график).

7-график

**Сұраныс пен баға өзгерісінің диффузиялық индекстері**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

## 2. Инфляция факторлары

### 2.1. Жиынтық сұраныс

2014 жылғы 1-тоқсанда ІЖӨ түпкілікті пайдалану әдісімен, 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда, бағалау бойынша нақты көрсеткішпен 4,0%-ға ұлғайды (2013 жылғы 1-тоқсанда өсім бағалау бойынша 4,6%-ды, 2013 жылғы 4-тоқсандағы өсім 6,6%-ды құрады).

ІЖӨ-нің 2014 жылғы 1-тоқсандағы өсуі үй шаруашылықтарының, мемлекеттік басқару органдарының ағымдағы тұтыну шығыстардың ұлғаюы және жалпы жинақ пен таза экспорттың төмендеуі себепші болған түпкілікті тұтыну шығыстары өсуінің әсер етумен қалыптасты.

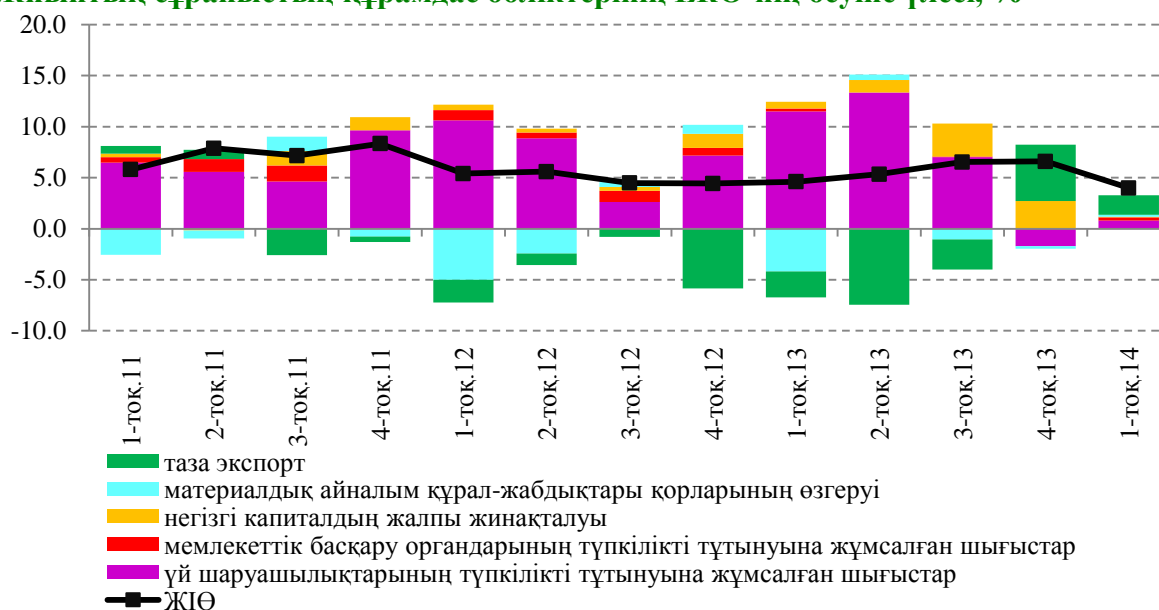
Жалпы алғанда, бағалау бойынша, 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда түпкілікті тұтыну шығыстары 2014 жылғы 1-тоқсанда 1,7%-ға өсті (2013 жылғы 4-тоқсанда 1,7%-ға төмендеді), жалпы жинақ 1,47%-ға төмендеді (9,2%-ға өсті) ұлғайды, ал таза экспорт 23,6%-ға өсті (76,7%-ға төмендеді).

Нәтижесінде үй шаруашылықтарының және мемлекеттік басқару органдарының тұтынуына жұмсалған шығыстар тиісінше, ІЖӨ-нің өсуіне (+)0,8% және (+)0,3% мөлшерінде қалыптасуына оң үлес қосты, жалпы жинақ ІЖӨ-ні (+)0,2%-ға көтерді.

Бұл ретте жалпы жинақ құрамында негізгі капиталды жинақтау үлесіне (+)0,05%, ал материалдық айналым қаражаты қорларының өзгеруіне (+)0,2% тиесілі, таза экспорт ІЖӨ-нің (+)1,9% мөлшерде өсуіне оң әсерін тигізді (8-график).

8-график

#### Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ІЖӨ-нің өсуіне үлесі, %



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

#### 2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс

2014 жылғы 1-тоқсанда үй шаруашылықтарының түпкілікті тұтынуына жұмсалған шығыстар 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 0,8%-ға ұлғайды (2013 жылғы 4-тоқсанда 2,4% төмендеді).

Ақша кірісінің жан басына шаққандағы өсу қарқыны номиналдық көрсеткішпен 2014 жылғы 1-тоқсанда 9,4% дейін жеделдеді (2013 жылғы 4-тоқсанда 9,3%-ға өсті), ал

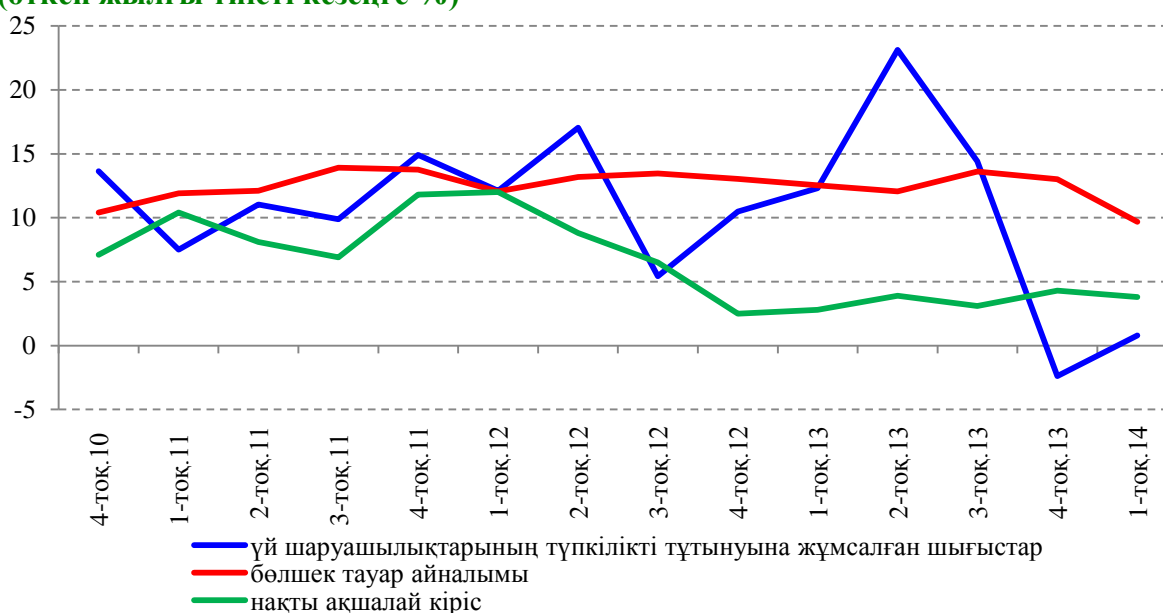


нақты көрсеткішпен 3,8% дейін бәсеңдеді (4,3% өсті). Бұл ретте халық табысы өсуінің бәсеңдеуі бөлшек тауар айналымына теріс әсер етті, оның өсу қарқыны 2013 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 9,7% бәсеңдеді (2013 жылғы 4-тоқсанда 13,0%-ға өсті).

Бөлшек тауар айналымының өсу қарқынының бәсеңдеуі түпкілікті пайдалану әдісімен ЖІӨ-нің негізгі құрамдас бөліктерінің біріне, атап айтқанда, үй шаруашылықтарын түпкілікті тұтыну шығыстарының 0,8% өсуіне айтарлықтай әсер еткен жоқ, ал осыдан бір тоқсан бұрын осы құрамдас бөліктің төмендеуі 2,4% құрады (9-график).

9-график

### Халықтың шығыстары мен кірістерінің серпіні (өткен жылғы тиісті кезеңге %)



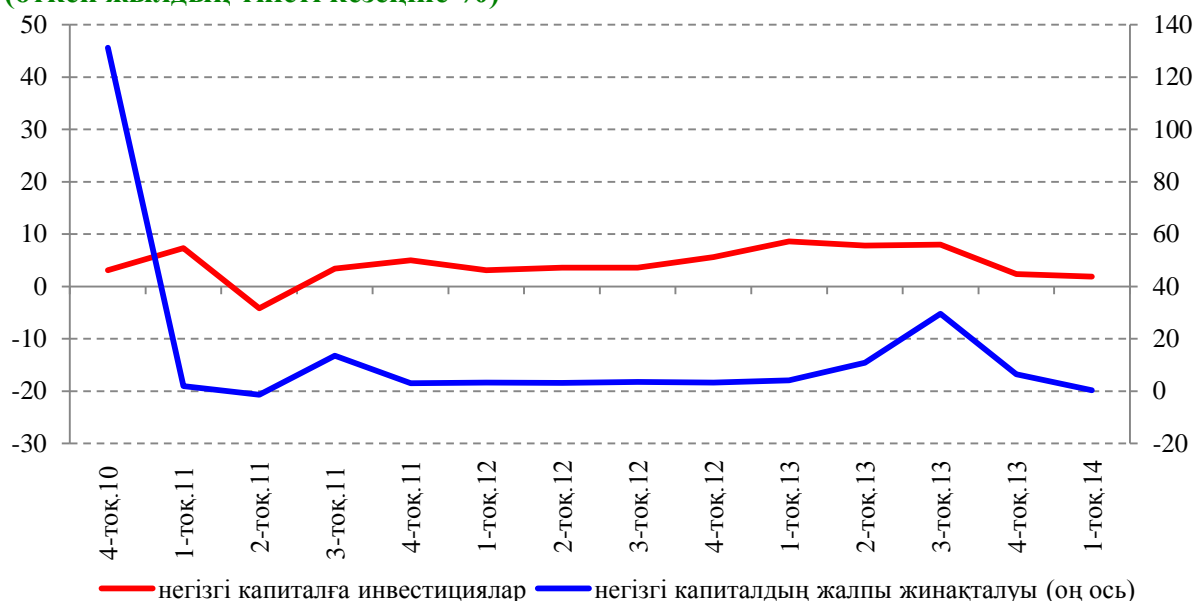
Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Халықтың кірісінің баяу өсуі кейбір жағдайда өсіп отырған кредиттік белсенділікпен өтелді. 2014 жылғы 1-тоқсанда халықты кредиттеу жалпы алғанда 6,3%-ға ұлғайды, бұл ретте азаматтарды тұтыну мақсатында кредиттеу 7,5% өсті.

Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділігінің төмендеуі негізгі капиталға инвестициялардың өсуінің 2014 жылғы 1-тоқсанда 1,9%-ға дейін бәсеңдеуіне (2013 жылғы 4-тоқсанда 2,3%-ға өсті) себепші болды. Бұл ретте негізгі капиталдың жалпы жинағының өсуі баяулады және 2013 жылғы тиісті тоқсанға өсу қарқыны 0,3%-ға дейін төмендеді (6,5% өсті) (10-график).

10-график

### Негізгі капиталға инвестициялардың шығыстар серпіні (өткен жылдың тиісті кезеңіне %)



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

#### 2.1.2. Мемлекеттік тұтыну

2014 жылғы 1-тоқсанда мемлекеттік басқару органдарының түпкілікті тұтынуына арналған шығыстар 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 4,5%-ға көтерілді (2013 жылғы 4-тоқсанда 0,3% өсті).

Жалпы алғанда, 2014 жылғы 1-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің шығыстары 1617,7 млрд. теңге сомаға немесе ІЖӨ-ге шаққанда 21,4%-ға қаржыландырылды (2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 13,8%-ға ұлғайды).

Мемлекеттік бюджеттің ағымдағы шығындары 1,4 трлн. теңге болды, бұл 2013 жылғы 1-тоқсанға қарағанда 18,8%-ға көп. Ағымдағы шығындар құрамында 2013 жылғы осындай тоқсанмен салыстырғанда заң тұлғаларға ағымдағы трансферттер (2,1 есе), басқа ағымдағы шығындар (33,4%), қызметтер мен жұмыстарды сатып алуға шығындары (29,8%), ішкі қарыздар бойынша сыйақылар төлеу (15,5%), жеке тұлғаларға ағымдағы трансферттер (12,3%), жалақы (5,1%), жұмыс берушілердің жарналары (5,0%) айтарлықтай ұлғайғанын көрсетті. Бұл ретте сыртқы қарыздар бойынша сыйақы төлеу (18,1%) және қорларды сатып алу (0,6%) шығындары қысқарды.

Мемлекеттік бюджеттің күрделі шығындары 2014 жылғы 1-тоқсанда 2013 жылғы осындай кезеңмен салыстырғанда негізінен, негізгі құрал-жабдықтарды, материалдық емес және биологиялық активтерді сатып алу шығыстарының төмендеуі есебіне, негізгі құрал-жабдықтарды күрделі жөндеу шығыстарының қысқаруы аясында 13,7%-ға төмендеді.

Бюджеттік кредиттер 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы 1-тоқсанда 85,4%-ға төмендеді, қаржы активтерін сатып алу шығыстары 2,1 есе ұлғайды.

2014 жылғы 1-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің түсімдері 1742,0 млрд. теңге немесе ЖІӨ-нің шаққанда 23,0%-ын құрады, бұл 2013 жылғы 1-тоқсанға қарағанда 15,6%-ға көп. Мемлекеттік бюджет кірістерінің құрылымында екі бап бұрынғысынша басым тұр: салық түсімдері – 65,2% (2013 жылғы 1-тоқсанда – 72,4%), ресми

трансферттер – 31,7% (25,3%). Ресми трансферттердің жоғары үлесі республикалық бюджетке Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан кепілдік берілген трансферттердің 552,1 млрд. теңге мөлшерінде түсуімен қамтамасыз етілді.

Тұтастай алғанда, 2014 жылғы 1-тоқсанда салық түсімдерінен түскен кірістің көрсеткіштері 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 4,2%-ға ұлғайды. Өсу акциздер бойынша, жеке табыс салығы бойынша, әлеуметтік салық бойынша түсімдердің өсуімен қамтамасыз етілді, ал табиғи және басқа ресурстарды пайдаланғаны үшін түсімдер 32,4%-ға, корпоративтік табыс салығы бойынша түсімдер 6,9%, қосылған құн салығы бойынша түсімдер 4,7% төмендеді.

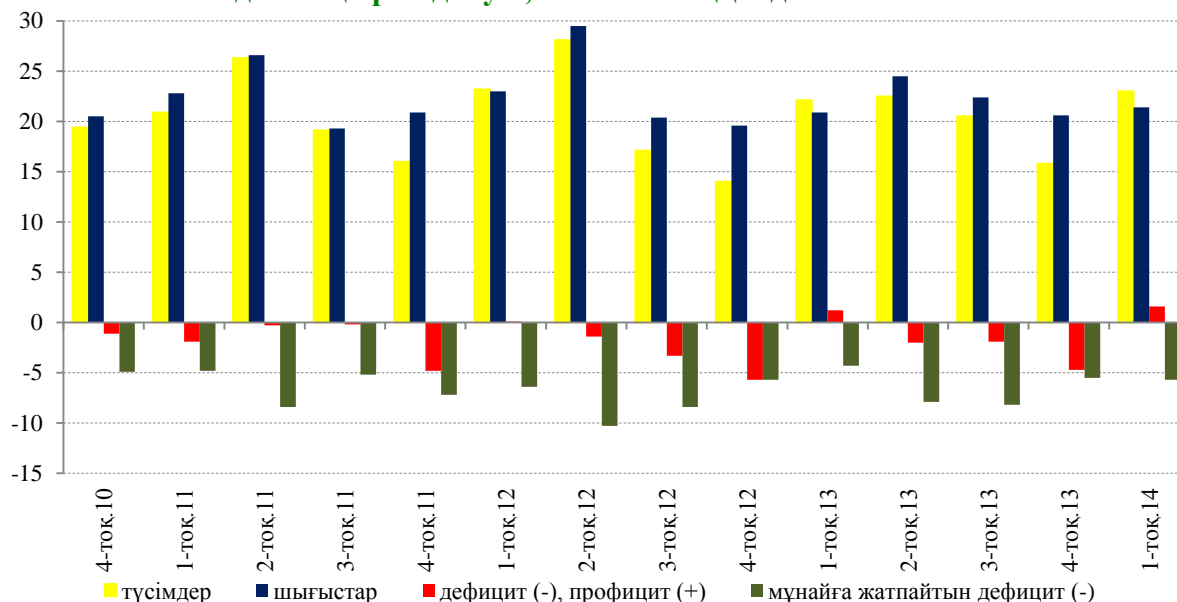
2014 жылғы 1-тоқсанда 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда салықтық емес түсімдер негізінен мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелердің тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сатуынан түскен түсімдерден, мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелер салған айыппұлдардан, өсімпұлдардан, санкциялардан, өндіріп алудан кірістердің өсуі есебінен 56,1%-ға ұлғайды.

2014 жылғы 1-тоқсанда трансферттердің түсуі 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 45,3% көтерілді, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер сондай-ақ 44,0%-ға ұлғайды.

2014 жылғы 1-тоқсанда кірістердің шығыстардан асып түсу нәтижесінде мемлекеттік бюджет 124,4 млрд. теңге профицитпен қалыптасты (ІЖӨ-ге шаққанда 1,6%), 2013 жылғы 1-тоқсанда профицит 85,1 млрд. теңге (ІЖӨ-ге шаққанда 1,2%) мөлшерінде болды (11-график). Ұлттық қордан республикалық бюджетке 552,1 млрд. теңге мөлшерінде аударылған кепілдік берілген трансферттерді қоспағанда, 2014 жылғы 1-тоқсанның 427,7 млрд. теңге мөлшеріндегі мұнайға жатпайтын дефицитпен аяқталуы мүмкін екенін атап өткен жөн.

11-график

## Мемлекеттік бюджеттің орындалуы, ІЖӨ-ге шаққанда %-бен



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі 2014 жылғы 1-тоқсан ішінде мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздар шығару арқылы 183,7 млрд. теңге мөлшерінде қарыз қаражатын тартты. Осы кезеңде сондай-ақ бұдан бұрын шығарылған

бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемелер 150,2 млрд. теңге сомасына өтелді. Нәтижесінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің Ұлттық Банктегі шотындағы қалдық 157,9 млрд. теңгеге төмендеді.

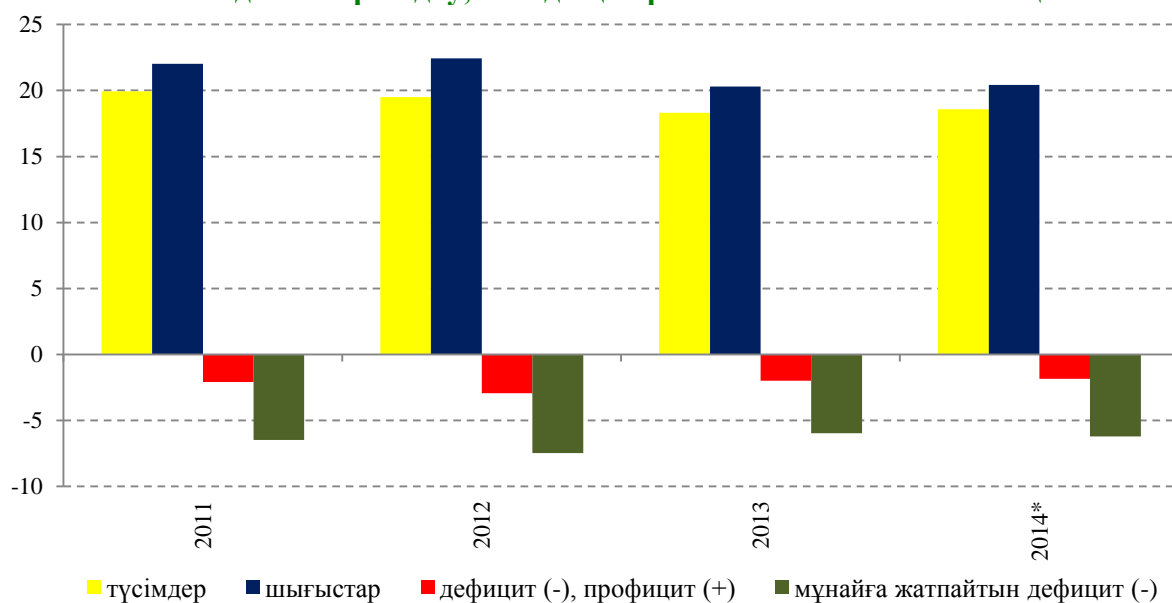
2014 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша үкіметтік ішкі борыш 3671,9 млрд. теңге (ІЖӨ-ге шаққанда 10,2%) болды, бұл 2013 жылғы 1 сәуірдегі осындай көрсеткішпен салыстырғанда 21,4%-ға көп (ІЖӨ-ге шаққанда 9,7%). Осу мемлекеттік ұзақ мерзімді жинақтаушы қазынашылық міндеттемелерді (МЕУЖКАМ), мемлекеттік қысқа мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕККАМ), мемлекеттік ұзақ мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕУКАМ) және мемлекеттік орташа мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕОКАМ) шығарумен қамтамасыз етілді.

Үкіметтің сыртқы борышы 2014 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша 2013 жылғы 1 сәуірдегі көлемімен (ІЖӨ-ге шаққанда 2,2%) салыстырғанда 29,9%-ға ұлғайып, 909,7 млрд. теңге (ІЖӨ-ге шаққанда 2,5%) болды.

Мемлекеттік бюджет дефицитінің төмендеу үрдісі байқалды. 2014 жылғы 1-тоқсанда дефицит жылдық көрсеткіш бойынша ІЖӨ-нің (-)1,8% (2013 жылы – дефицит ІЖӨ-нің (-)2,0%) болды (12-график).

12-график

### Мемлекеттік бюджетті орындау, жылдық көрсеткіш бойынша ЖІӨ-нің %-ы



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

\* – 2013 жылғы 2-тоқсан – 2014 жылғы 1-тоқсан аралығындағы кезең

### 2.1.3. Сыртқы сектор

#### – Әлемдік баға

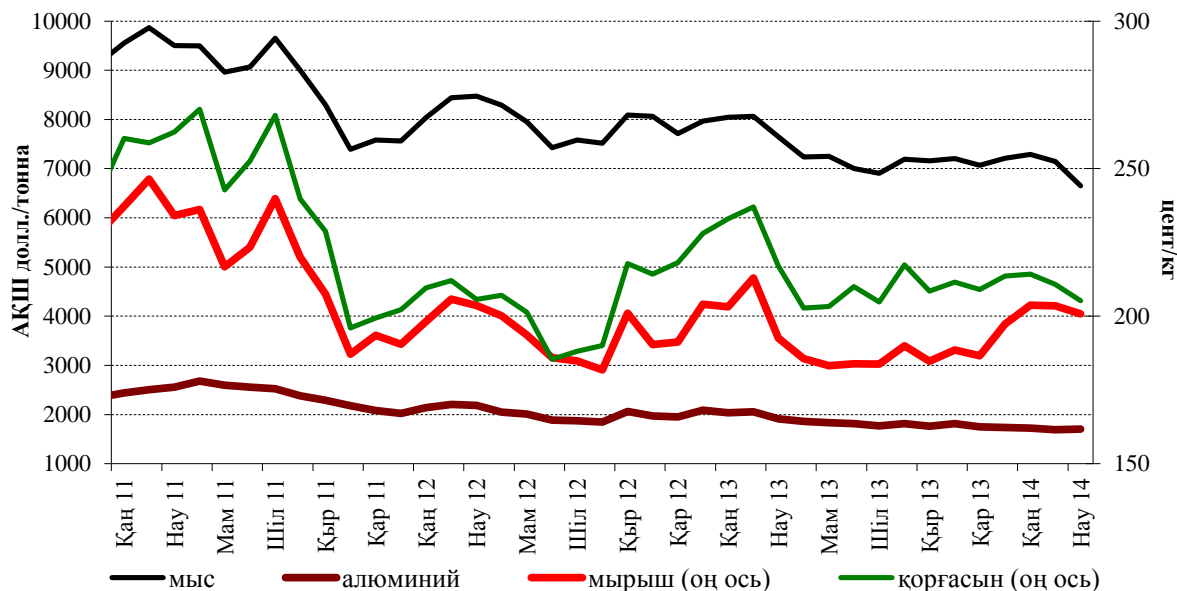
2014 жылғы 1-тоқсанда әлемдік тауар нарықтарындағы ахуал түрлі бағыттағы үрдістермен сипатталды.

2014 жылғы 1-тоқсанда мыстың бағасы 1,9%-ға төмендеді және осы кезеңде орташа алғанда бір тонна үшін 7030 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты. Алюминийдің бағасы 2014 жылғы 1-тоқсанда 3,3%-ға төмендеді және бір тонна үшін 1709 АҚШ долл. болды. Қорғасынның әлемдік бағасы 2014 жылғы қаңтар-наурызда 0,6%-ға төмендеді,

осы кезеңде орташа алғанда бір килограмм үшін 210,1 цент болды. Мырыштың бағасы кезең үшін орташа бағамен бір килограмм үшін 202,7 цент болғанда 6,2%-ға өсті (13-график).

13-график

### Металдардың әлемдік бағасының серпіні



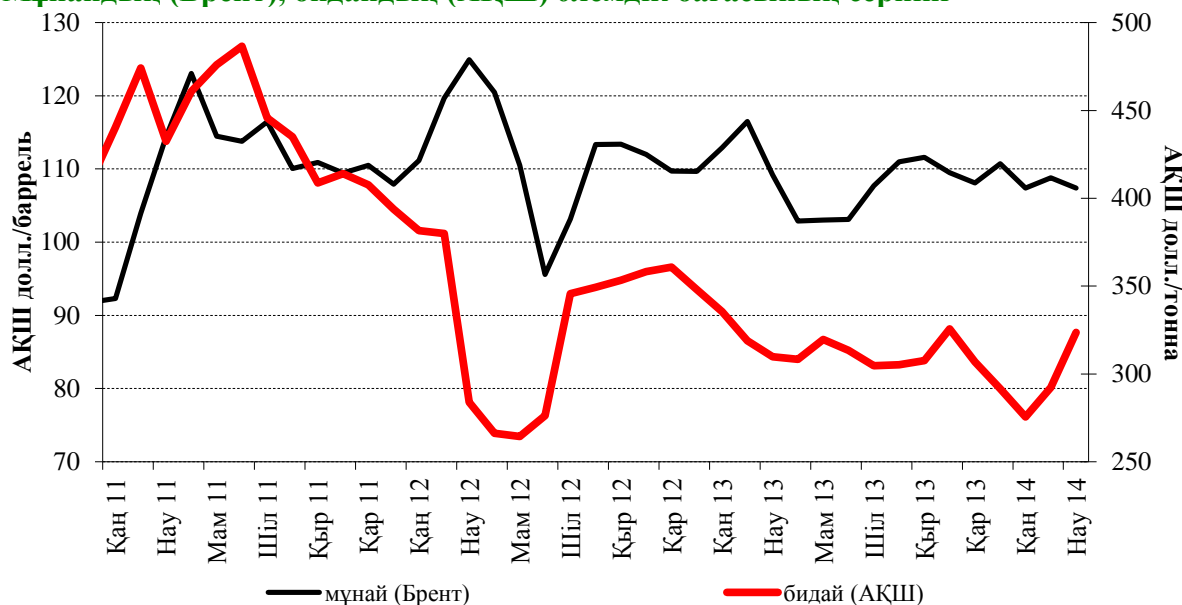
Дерек көзі: Дүниежүзілік банк

2014 жылғы қаңтар-наурызда Brent сұрыпты мұнайдың әлемдік бағасы 2013 жылғы 3-тоқсанмен салыстырғанда 1,4%-ға төмендеді, және орташа алғанда, кезеңде бір тонна үшін 107,9 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (14-график).

Бидайдың әлемдік бағасы 2014 жылғы қаңтар-ақпанда төмендегеннен кейін 2014 жылғы наурызда қайта өсті. Тұтастай алғанда, 2014 жылғы 1-тоқсанда бидайдың әлемдік бағасы (АҚШ) өткен кезеңмен салыстырғанда 3,5%-ға төмендеді, орташа алғанда бір тонна үшін 297,1 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (14-график).

14-график

Мұнайдың (Брент), бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасының серпіні



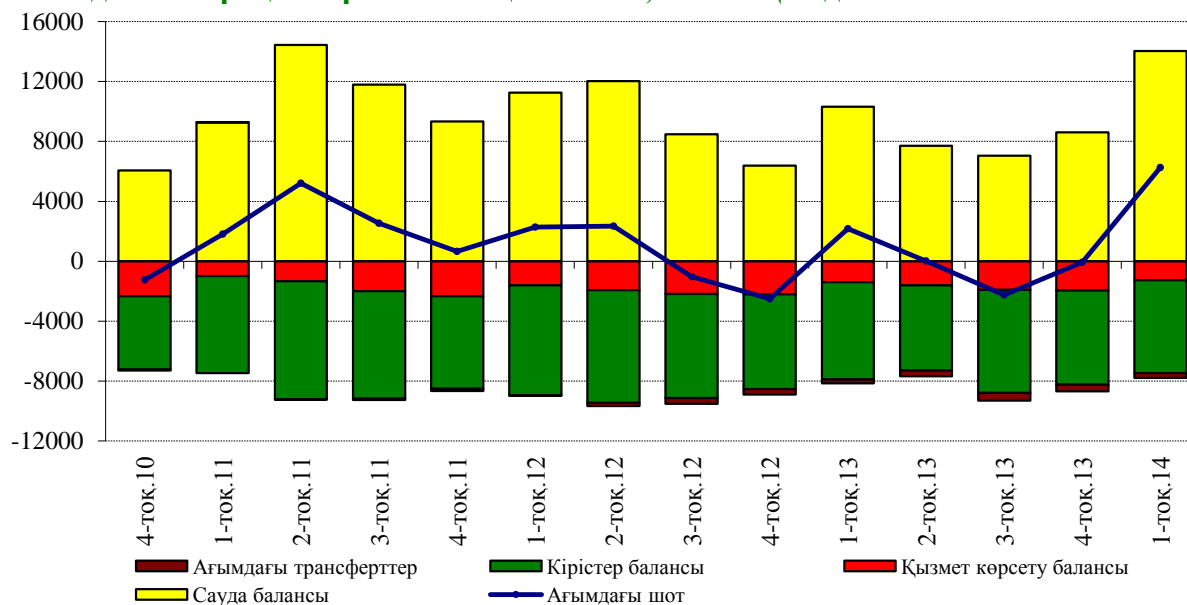
Дерек көзі: Дүниежүзілік банк

– Төлем балансы

2014 жылғы 1-тоқсанның қорытындылары бойынша төлем балансының ағымдағы шоты тиісті кезеңдегі ЖӨ-ге қатысты 6259,0 млн. АҚШ долл. немесе 14,1% теріс сальдомен қалыптасты (15-график).

15-график

Ағымдағы операциялар шотының балансы, млн. АҚШ долл.



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Тауарлар экспортынан түсімдер 2014 жылғы 1-тоқсанда 2013 жылғы 1-тоқсанның осындай көрсеткішімен салыстырғанда 22,7 млрд. АҚШ долларына дейін 10,8%-ға ұлғайды, тауар импортына жұмсалған шығыстар 2013 жылғы 1-тоқсанмен

салыстырғанда 14,6%-ға төмендеп, 8,7 млрд. АҚШ долларын құрады. Сауда балансының оң сальдосы 36,0%-ға ұлғайды және 14,0 млрд. АҚШ долларын құрады. 2014 жылғы 1-тоқсанда қызмет көрсету балансының тапшылығы 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 1,3 млрд. АҚШ долл. дейін 8,9%-ға төмендеді, бастапқы кірістер балансының тапшылығы (еңбекақы төлеу, инвестициялық және басқа да бастапқы кірістер) 4,9%-ға төмендеді және 6,2 млрд. АҚШ долл. болды. Қайталама кірістер операциялары бойынша резидент еместерге нетто-төлемдер (ағымдағы трансферттер) 318,4 млн. АҚШ долларын құрады.

Қаржы шотының сальдосы (резервтік активтерді есептемегенде) 2014 жылғы 1-тоқсанда 203,9 млн. АҚШ долл. мөлшерінде оң болып қалыптасты (2013 жылғы 1-тоқсанда 654,1 млн. АҚШ долл. оң сальдо). Резиденттердің шетелдік активтерінің (резервтік активтерді қоспағанда) таза сатып алуы 3,1 млрд. АҚШ долл. (2013 жылғы тиісті кезеңінде 5,4 млрд. АҚШ долл.) болды. Міндеттемелерді таза қабылдау (өсім) 2,9 млрд. АҚШ долл. болып қалыптасты (2013 жылғы 1-тоқсанда 4,8 млрд. АҚШ долл.).

Нәтижесінде 2014 жылғы 1-тоқсанның қорытындылары бойынша төлем балансы 1,3 млрд. АҚШ долл. болатын теріс сальдомен қалыптасты (2013 жылғы 1-тоқсанда – теріс сальдо 289,6 млн. АҚШ долл.).

#### – Сауда жағдайлары және нақты тиімді айырбастау бағамы

2014 жылғы 1-тоқсанда сауда талаптарының жиынтық индексі 2013 жылғы 1-тоқсанның тиісті көрсеткішімен салыстырғанда 6%-ға төмен болды. Бұл ретте еуро аймағындағы елдермен сауда талаптарының индексі 23%-ға қысқарды, ал Ресеймен – 11%-ға төмендеді (1-кесте).

1-кесте

#### Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі (өткен жылғы тиісті кезеңге, %-бен)

	1-тоқ.13	2-тоқ.13	3-тоқ.13	4-тоқ.13	1-тоқ.14
Экспорттық бағалар	0	-7	-5	-3	-5
Импорттық бағалар	-1	-5	3	-3	2
<b>Сауда талаптары</b>	<b>1</b>	<b>-3</b>	<b>-7</b>	<b>0</b>	<b>-6</b>
оның ішінде:					
<b>Еуро аймақ елдері</b>					
Экспорттық бағалар	0	-5	-2	1	0
Импорттық бағалар	18	16	16	9	31
<b>Сауда талаптары</b>	<b>-17</b>	<b>-20</b>	<b>-13</b>	<b>-6</b>	<b>-23</b>
<b>Ресей</b>					
Экспорттық бағалар	-5	-10	-11	-10	-13
Импорттық бағалар	-4	-5	-3	-6	-3
<b>Сауда талаптары</b>	<b>-1</b>	<b>-5</b>	<b>-8</b>	<b>-4</b>	<b>-11</b>

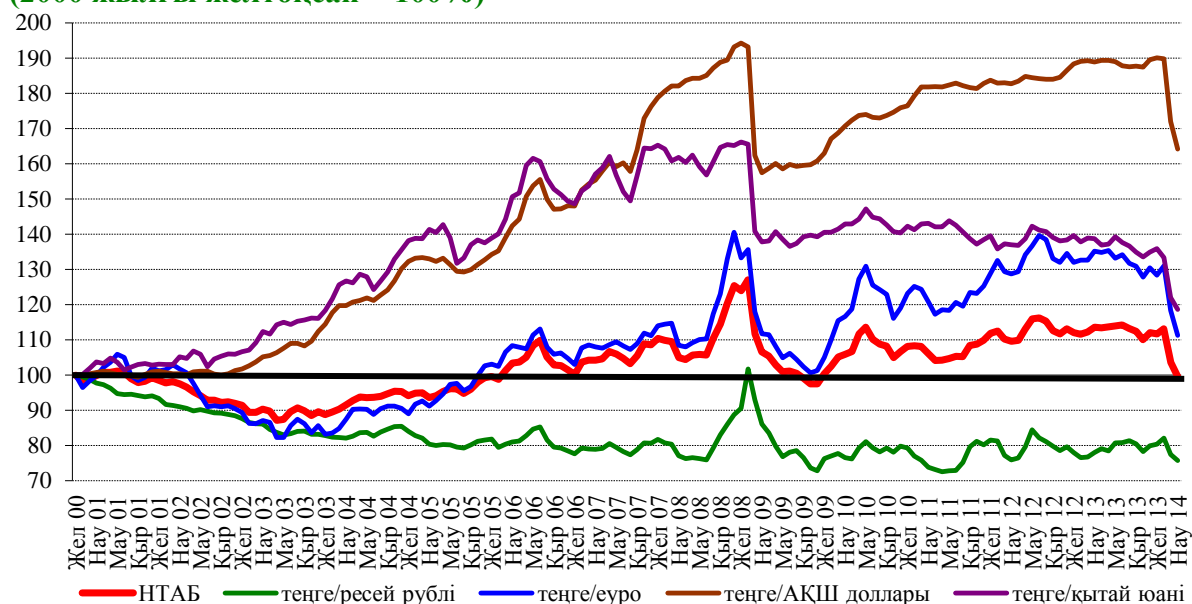
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 1-тоқсанның қорытындылары бойынша өткен кезеңмен салыстырғанда теңгенің нақты тиімді айырбастау бағамының индексі 5,3%-ға әлсіреді. ТМД елдерінің валюталар қоржынына қатысты теңге 1,2%-ға, қалған елдердің валюталар қоржынына қатысты 6,5%-ға әлсіреді.

2014 жылғы 1-тоқсанда теңге нақты көрсеткіш бойынша өткен кезеңмен салыстырғанда АҚШ долларына қатысты 7,2%-ға нығайды, еуроға қатысты 6,7%-ға әлсіреді, Ресей рубліне қатысты 1,4%-ға әлсіреді (16-график).

16-график

### Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері (2000 жылғы желтоқсан = 100%)



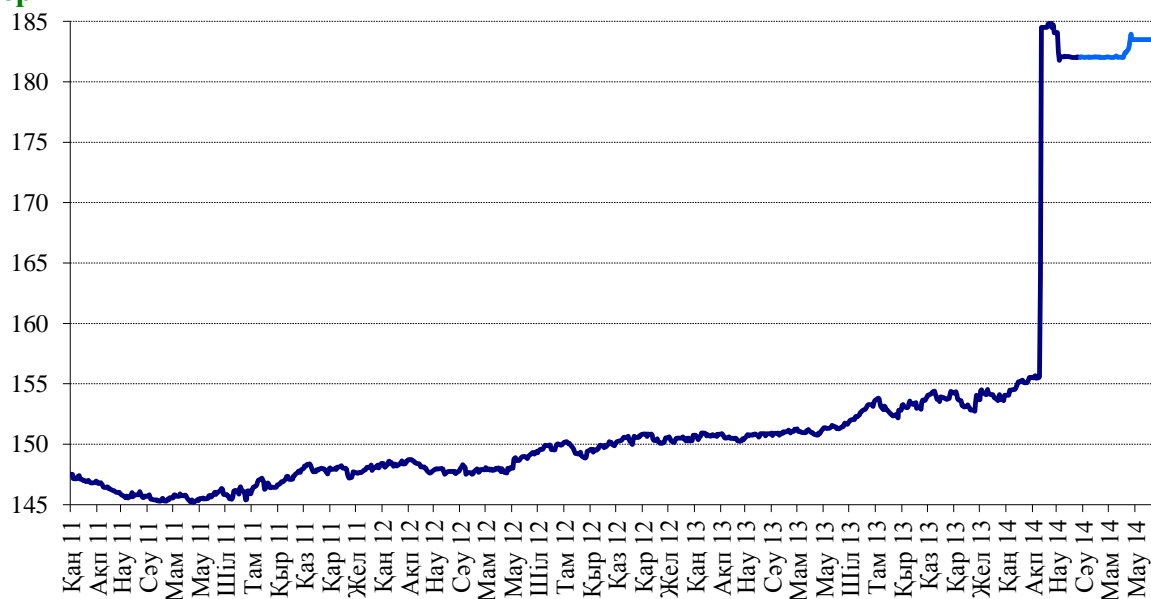
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

#### – Теңгенің номиналдық айырбастау бағамы

Теңгенің орташа алынған биржалық айырбастау бағамы 2014 жылғы 2-тоқсанда бір доллар үшін 182,74 теңге құрады. Биржалық бағам кезеңнің соңында бір АҚШ доллары үшін 183,52 теңге болды. Жыл басынан бері теңге номиналды көрсеткіш бойынша АҚШ долларына қарағанда 19,1%-ға әлсіреді (17-график).

17-график

### Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының серпіні



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі



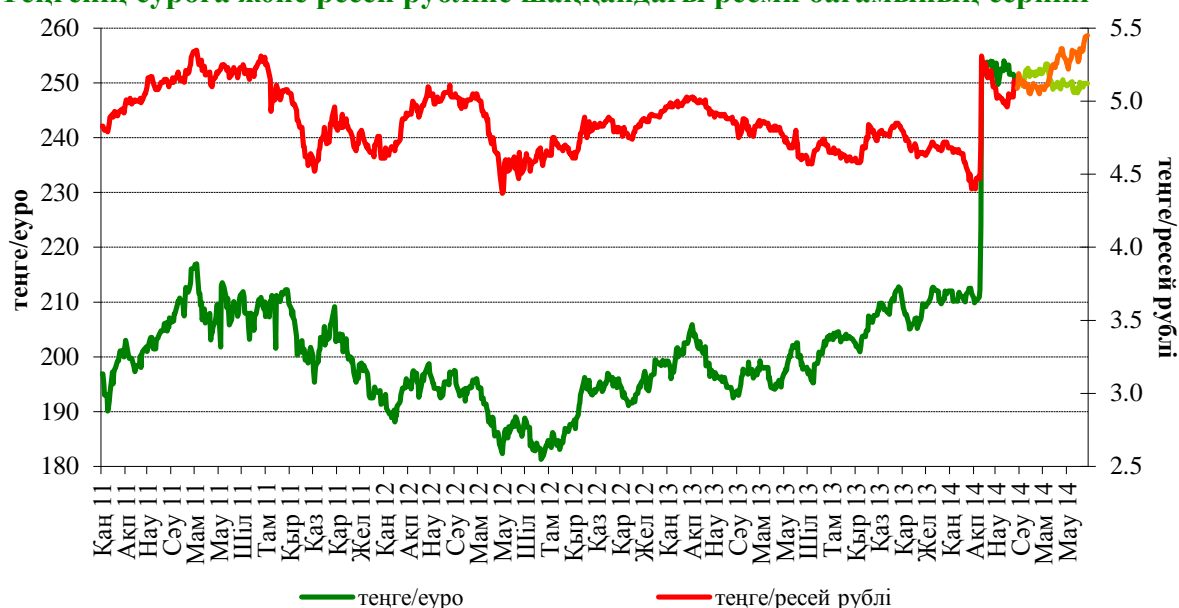
2014 жылғы сәуірде теңгенің бағамы өзгерген жоқ, мамырда – АҚШ долларына қатысты 0,9%-ға әлсіреді, маусымда – мүлдем өзгерген жоқ.

Себебі ішкі валюта нарығындағы биржалық сегментте еуро және Ресей рублімен мәмілелер көлемі шамалы болып қалуда, теңгенің осы валюталарға қатысты бағамы АҚШ долларына кросс-бағам негізінде есептеледі. Тиісінше, теңгенің еуроға және Ресей рубліне қатысты бағамының серпіні теңгенің АҚШ долларына қатысты серпінімен, халықаралық қаржы нарығындағы бірыңғай еуропалық валютаның жағдайымен және Ресей Орталық банкінің Ресей рублінің валюталар қоржынына қатысты айырбастау бағамының қатысты саясатымен айқындалды.

Тұтастай алғанда, 2014 жылғы 2-тоқсанда теңгенің АҚШ долларына қатысты ресми бағамы 0,8%-ға, еуроға қатысты 0,1%-ға, ресей рубліне қатысты – 7,1%-ға әлсіреді (18-график).

18-график

### Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының серпіні



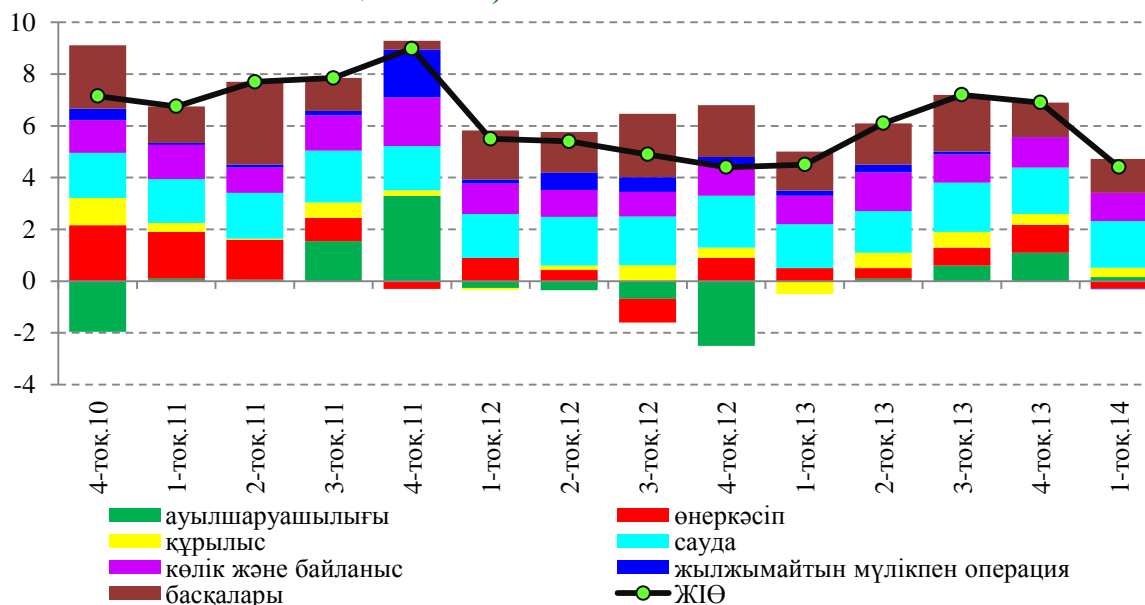
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

## 2.2. Өндіріс

2014 жылғы 1-тоқсанда ДЖӨ өндірісінің көлемі ағымдағы бағамен 7565,9 млрд. теңге болды. Өнеркәсіпті қоспағанда, экономиканың барлық негізгі салаларында өндірістің өсуінің жағымды ықпалының әсерінен ДЖӨ 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда нақты көрсетуде (2005 жылғы бағамен), бағалау бойынша, 4,4%-ға ұлғайды (19-график).

19-график

### Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

**Тауарлар өндірісі.** Тауарлар өндірісі сегментінде ауылшаруашылығының және құрылыстың өсуі байқалды, мұнда өнеркәсіп төмендеуді көрсетті. Бағалау бойынша, 2014 жылғы 1-тоқсанда құрылыстың көлемі 3,9%-ға көтерілді (2013 жылғы 4-тоқсанда – 4,4%-ға өсті), ауылшаруашылығы – 3,5%-ға өсті (25,4%-ға өсу), өнеркәсіп өндірісінің көлемі 1,1%-ға (4,3%-ға өсу) төмендеді. Нәтижесінде, тауарлар өндірісінің сегменті ІЖӨ қалыптастыруға (+)0,2% мөлшерде оң үлесін қосты.

**Қызмет көрсету өндірісі.** Қызмет көрсету өндірісі сегментінде ішкі жалпы өнімнің осы құрамдас бөлігіне кіретін барлық негізгі салаларының іс жүзінде өскендігі байқалды. «Жылжымайтын мүлікпен операциялар» сегменті ерекшелікке ие болды, ол 0,3%-ға аздап төмендеуді көрсетті, алайда осы саладағы ІЖӨ-нің өсуін қалыптастыруға қосқан теріс салым шамалы болды. Нәтижесінде, қызмет өндірісі секторына кіретін салалар жиынтықта ІЖӨ-нің өсуіне (+)3,4% мөлшерінде оң үлес қосуға себепші болды.

**Өнімге және импортқа таза салықтар.** Өнімге және импортқа таза салықтар көлемінің 16,0%-ға ұлғаюы ІЖӨ-нің (+)0,8% мөлшерінде өсуін қалыптастыруға (2013 жылғы 4-тоқсанда үлесі (+)0,8% мөлшерінде) оң әсер етті.

Осылайша, 2014 жылғы 1-тоқсанда ІЖӨ өсуінің негізгі қозғауыш күші (2013 жылғы 4-тоқсандағыдай) қызмет көрсету өндірісі секторы болып табылды.

## 2.3. Еңбек нарығы

### 2.3.1. Еңбекпен қамту және жұмыссыздық

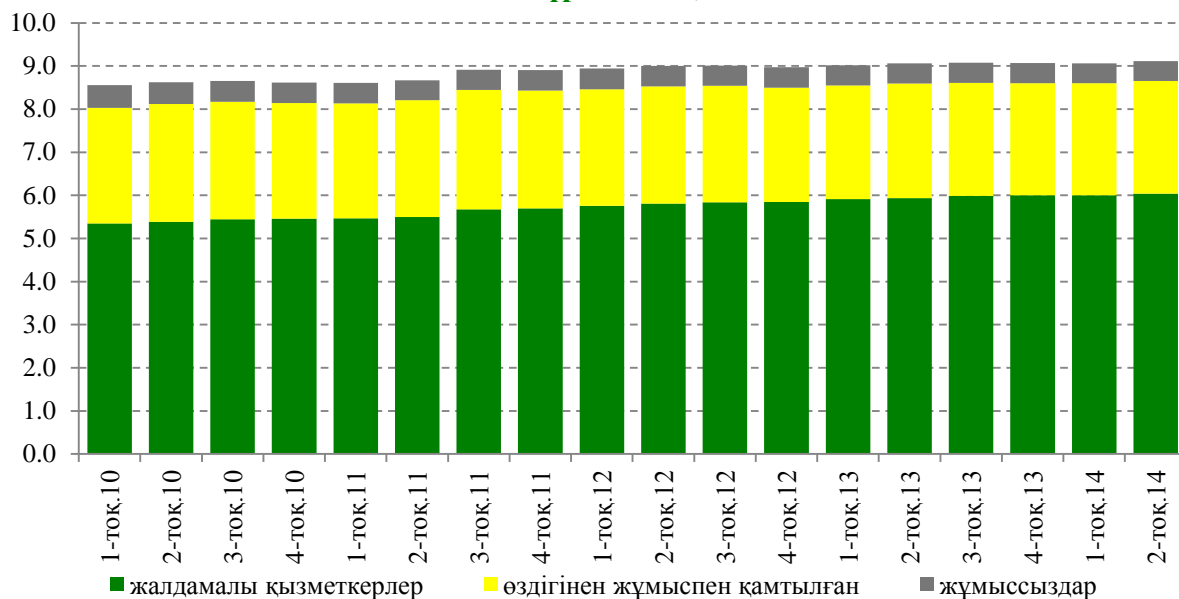
2014 жылғы 2-тоқсанда экономикада жұмыспен қамтылғандар саны бастапқы деректер бойынша 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 0,7%-ға ұлғайып, 8,7 млн. адам болды (2013 жылғы 2-тоқсанға қарағанда өсу 0,7% болды). Бұл ретте жалдамалы қызметкерлердің саны 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 0,3%-ға ұлғайып, 6,0 млн. адам болды, өздігінен жұмыспен қамтылғандар 2,6 млн. адам (өсуі – 1,8%) болды.

Мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардағы жалдамалы қызметкерлердің құрылымында 5,0 млн. адам (жалданып жұмыс істейтіндердің барлығының 83,1%-ы), жеке тұлғаларда – 0,7 млн. адам (11,8%), шаруа (фермер) қожалықтарында – 0,3 млн. адам (5,1%) жұмыс істеді.

2014 жылғы 2-тоқсанда жұмыссыздар саны 461,0 мың адам болды, бұл алдыңғы кезеңмен салыстырғанда 0,6%-ға аз және 2013 жылғы 2-тоқсандағыдан 1,8%-ға аз (20-график).

20-график

### Экономикалық белсенді халықтың құрылымы, млн. адам



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

2014 жылғы сәуірде, мамырда және маусымда ірі және орташа кәсіпорындарда жұмыс істейтін жалдамалы қызметкерлер құрамында мынадай салалық құрылымдық өзгерістер байқалды.

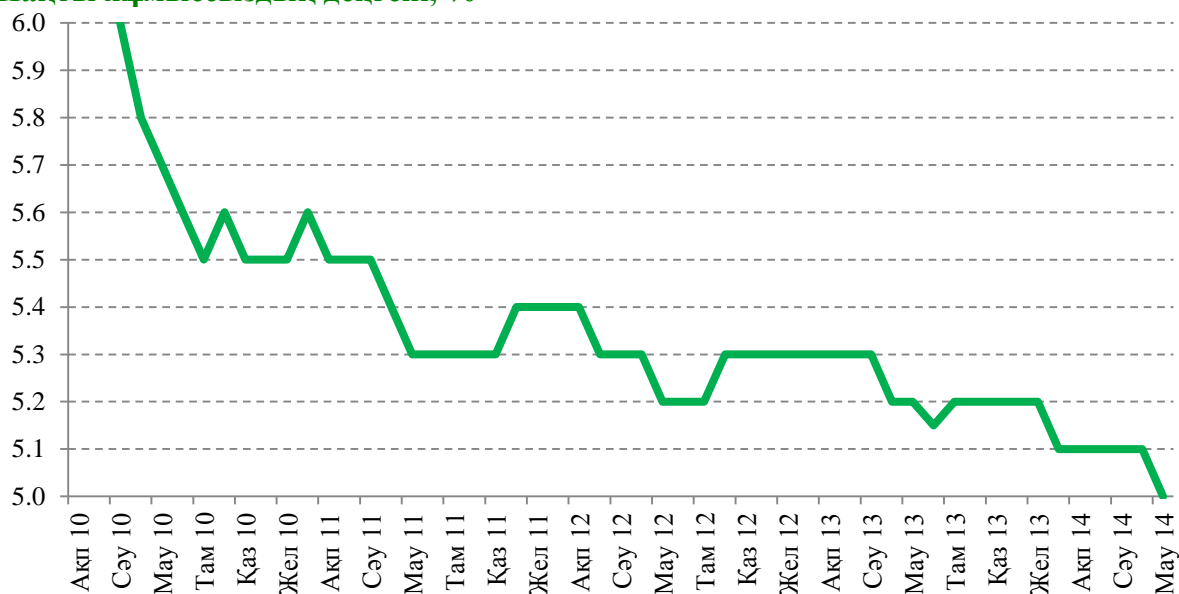
2013 жылғы тиісті айлармен салыстырғанда жұмыспен қамтудың өсуін қамтамасыз ететін негізгі салалар мыналар болды: сауда; білім беру; қаржы және сақтандыру қызметі; әкімшілік және қосалқы қызмет көрсету саласындағы қызмет; мемлекеттік басқару және қорғаныс; көлік және қоймаға алу; денсаулық сақтау және әлеуметтік қызмет көрсетулер.

Жұмыспен қамтылғандар санының азаюы мынадай: ауыл, орман және балық шаруашылығы; өнеркәсіп; жылжымайтын мүлікпен операциялар; құрылыс салаларында байқалды.

Бұл ретте бір саладағы жұмыспен қамтылған санының азаюы олардың басқа салалардағы өсумен толық өтелді. Нәтижесінде, жұмыссыздық деңгейі 2014 жылғы 2-тоқсанда 5,1%-ға дейін төмендеді, ал 2013 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 0,1 пайыздық тармаққа төмендеді (21-график).

21-график

## Нақты жұмыссыздық деңгейі, %



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті

### 2.3.2. Жалақы және өнімділік

2014 жылғы 1-тоқсанда орташа айлық жалақы өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда номиналдық көрсеткіш бойынша 7,5%-ға (2013 жылғы 4-тоқсанда – 7,1% өсті), ал нақты көрсеткіш бойынша 1,9%-ға (өсуі – 2,3%) ұлғайды.

Алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда номиналдық жалақы 6,8%-ға, ал нақты жалақы 9,5%-ға төмендеді.

2014 жылғы наурызда 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда номиналды көрсеткіш бойынша жалақы, «мемлекеттік басқару және қорғаныс», «міндетті әлеуметтік қамтамасыз ету» және (ақпарат пен байланыс) салаларын қоспағанда) барлық негізгі экономикалық қызмет түрлері бойынша өсті. Мына салалар бойынша көрсеткіштер: «құрылыс» – 15,7%-ға, «тұру және тамақтану бойынша қызметтер» – 12,8%-ға, «қаржы және сақтандыру қызметі» – 12,2%-ға, «көлік және қоймаға жинау» – 11,3%-ға; «ауыл шаруашылық, орман және балық шаруашылығы» – 11,1%-ға; «өнеркәсіп» – 11,0%-ға ең жоғары деңгейде өсті.

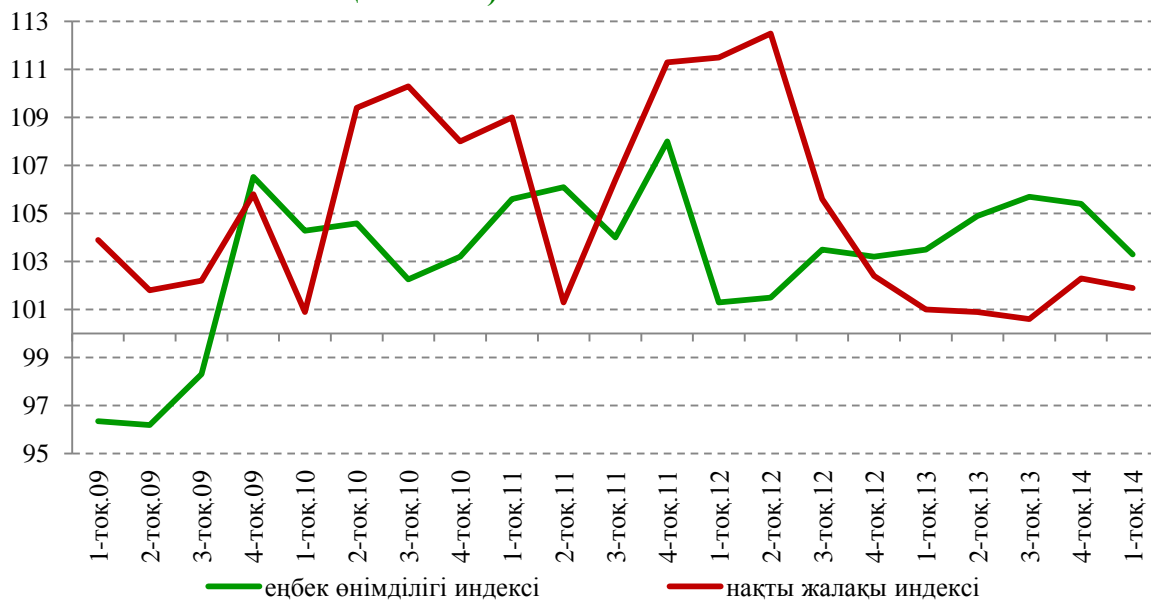
2014 жылғы наурызда жалақының ең жоғары мөлшері ақшалай көрсетуде «кәсіптік, ғылыми және техникалық қызметте» (224,5 мың теңге), сондай-ақ «қаржы және сақтандыру қызметі» (211,5 мың теңге), ең төмені – «ауыл шаруашылық, орман және балық шаруашылығы» (53,9 мың теңге) қалыптасты.

2014 жылғы 1-тоқсанда қызметкерлердің нақты көрсеткіш бойынша жалақысы өткен жылдың тиісті кезеңіне қарағанда 1,9%-ға өсті, бұл 2013 жылғы 4-тоқсанда қалыптасқан өсу қарқынынан төмен және алдыңғы екі кезеңде қалыптасқан өсу қарқынынан жоғары (2013 жылғы 2-тоқсанда – 0,9%-ға өсті; 2013 жылғы 3-тоқсанда – 0,6%-ға өсті).

2014 жылғы 1-тоқсандағы экономикада жұмыспен қамтылған адамдардың өсу қарқынының баяулауы кезінде, экономикадағы жалақының өсу қарқынының баяулауы еңбек өнімділігі индексінің өсу қарқынына ықпал етті, ол 3,3%-ға дейін баяулады (Ұлттық Банктің бағалауы бойынша), ал бір тоқсан бұрын индекстің өсуі 5,4% болды (22-график).

22-график

**Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының серпіні  
(өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті,  
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

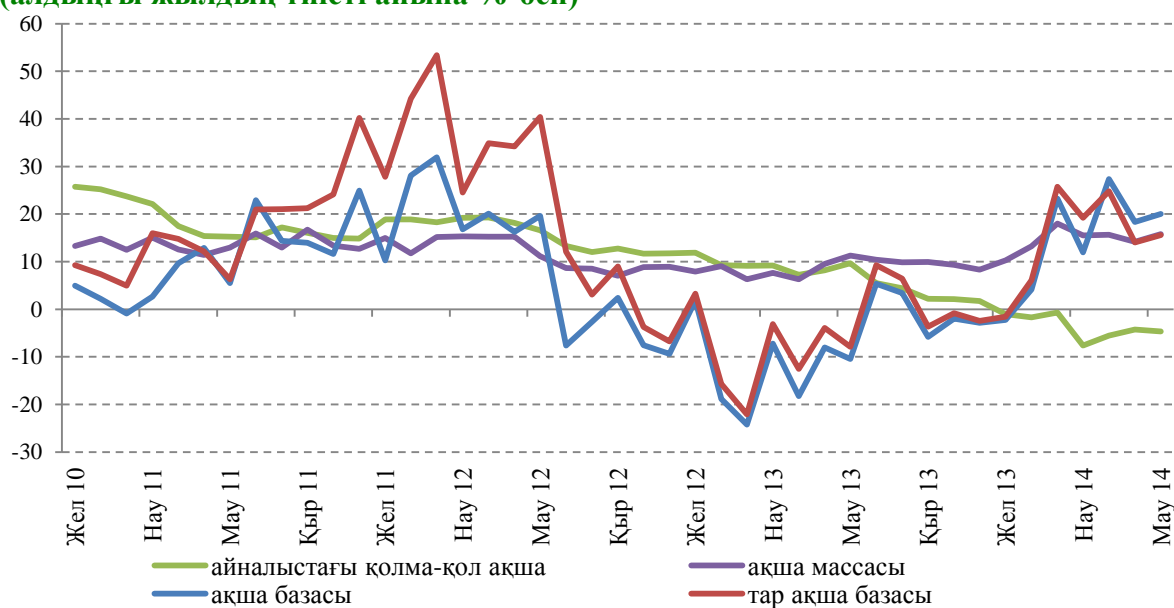
### 3. Ақша ұсынысы

#### 3.1. Ақша агрегаттары

2014 жылғы 2-тоқсанда ақша базасының және тар ақша базасының жылдық кеңею қарқыны, сондай-ақ ақша массасының жылдық өсу қарқыны қалыпты болды, ал айналыстағы қолма-қол ақшаның жылдық өсу қарқыны теріс болып қалыптасты (23-график).

23-график

#### Ақша агрегаттарының серпіні (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

#### 3.1.1. Ақша базасы

2014 жылғы 2-тоқсанда ақша базасы 9,0%-ға кеңейіп, 2014 жылғы маусымның соңында 3715,3 млрд. теңге болды. Тар ақша базасы 3524,5 млрд. теңгеге дейін 4,3%-ға кеңейді.

2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда ақша базасы 20,1%-ға кеңейді.

Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 2014 жылғы маусымда 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 25,7 млрд. АҚШ долл. дейін 0,3%-ға ұлғайды. Таза валюталық қорлар (ЕАВ) қаралып отырған кезеңде 7,0%-ға азайды, ал алтындағы активтер әлем нарықтарында оның бағасының өсуі салдарынан 29,8%-ға өсті.

2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда Ұлттық қорды қоспағанда, Ұлттық Банктің таза ішкі активтері көбінесе басқа да таза ішкі активтерінің төмендеуі нәтижесінде азайды (2-кесте).

2-кесте

**Ұлттық Банктің активтері мен пассивтерінің өзгеру серпіні  
(өткен жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	3-тоқ.13	4-тоқ.13	1-тоқ.14	2-тоқ.14
<b>Таза халықаралық резервтер</b>	<b>-20,1</b>	<b>-12,9</b>	<b>-7,0</b>	<b>0,3</b>
<b>Таза ішкі активтер</b>	<b>75,6</b>	<b>114,6</b>	<b>-977,1</b>	<b>-229,2</b>
Үкіметке таза талаптар	-1,3	47,6	10,3	-4,3
Экономикаға талаптар	115,0	28,1	58,8	32,9
Басқа да таза ішкі активтер	20,5	20,9	-52,4	-115,5
<b>Ақша базасы</b>	<b>-5,8</b>	<b>-2,2</b>	<b>11,9</b>	<b>20,1</b>
<b>Тар ақша базасы</b>	<b>-3,7</b>	<b>-1,6</b>	<b>19,2</b>	<b>15,6</b>

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

**3.1.2. Ақша массасы**

2014 жылғы 2-тоқсанда ақша массасы 13411,5 млрд. теңгеге дейін 4,8%-ға өсті.

2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда оның өсімі банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің ұлғаюы нәтижесінде 15,8% болды (3-кесте).

3-кесте

**Ақша массасының өзгеру серпіні  
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	3-тоқ.13	4-тоқ.13	1-тоқ.14	2-тоқ.14
<b>Таза сыртқы активтер</b>	<b>25,8</b>	<b>11,0</b>	<b>30,7</b>	<b>30,8</b>
<b>Ішкі активтер</b>	<b>-2,0</b>	<b>12,8</b>	<b>-4,0</b>	<b>-9,1</b>
Үкіметке талаптар	77,0	22,9	-10,7	-19,9
Экономикаға талаптар	12,4	12,7	19,4	15,5
Басқа да таза ішкі активтер	-25,8	-14,6	-32,2	-30,6
<b>Ақша массасы</b>	<b>9,9</b>	<b>10,2</b>	<b>15,5</b>	<b>15,8</b>
Айналыстағы қолма-қол ақша	2,2	-1,0	-7,6	-4,7
Резиденттердің депозиттері	11,1	12,1	18,9	18,9

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің құрылымында 2013 жылғы тиісті айымен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда Ұлттық қордың активтерін қоспағанда, Ұлттық Банктің таза сыртқы активтері де банктердің таза сыртқы активтері де өсті. Банктердің таза сыртқы активтерінің өсімі, көбінесе, резидент еместерге талаптардың өсуіне (және резидент еместер алдындағы міндеттемелер төмендеуіне) байланысты болды.

Қаралып отырған кезеңде ақша массасының негізгі құраушыларының құрылымында айналыстағы қолма-қол ақшаның қысқаруы аясында депозиттердің өскені тіркелді. Нәтижесінде, ақша массасы құрылымындағы резиденттер депозиттерінің үлесі 2013 жылғы маусымдағы 86,8%-дан 2014 жылғы маусымның қорытындысы бойынша 89,2%-ға дейін өсті.

Ақша мультипликаторы ақша базасының кеңею қарқынымен салыстырғанда ақша массасының өсу қарқынының асып түсуі нәтижесінде 2013 жылғы маусымдағы 3,74-тен 2014 жылғы наурызда 3,61-ке дейін төмендеді. Сонымен қатар, қаралып отырған кезеңде резервтеу коэффициентінің ұлғаюы аясында қолма-қол ақшаға басымдық беру коэффициентінің төмендеуі байқалды (24-график).

24-график

**Ақша мультипликаторының және оның құраушыларының серпіні**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

**3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша**

Айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 2014 жылғы 2-тоқсанда 1452,2 млрд. теңгеге дейін 10,0%-ға төмендеді.

2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда айналыстағы қолма-қол ақша 4,7%-ға азайды. Сонымен бірге, банктердің кассаларынан қолма-қол ақшаны беру 1,8 трлн. теңгеге дейін 12,2%-ға, банктердің кассаларына ақшаның түсімі 1,7 трлн. теңгеге дейін 11,7%-ға азайды.

2013 жылғы тиісті айымен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда қолма-қол ақша төмендеуі біржолғы ақша аударымдары (шотты ашпай) бойынша, сондай-ақ тауарларды, қызметтерді және орындалған жұмыстарды сатудан түскен нетто-түсімдердің өсуіне байланысты болды. Бұл ретте аталған факторлардың ықпалы еңбекақы төлеу, зейнетақылар мен әлеуметтік жәрдемақыларды беру, халық өзінің табысын ақшалайтын банкоматтарды күшейту үшін нетто-берулердің ұлғаюымен бейтараптандырылған жоқ. Оның үстіне шетел валютасымен операциялар бойынша нетто-түсімдердің төмендеуі де қаралып отырған кезеңдегі айналыстағы қолма-қол ақшаның теріс серпініне әсер еткен жоқ.

**3.2. Қаржы нарығы**

**3.2.1. Резиденттердің депозиттері**

Резиденттердің депозиттері 2014 жылғы 2-тоқсанда 4,2%-ға өсіп, 2014 жылғы маусымның соңында 11955,2 млрд. теңгені құрады. Заңды тұлғалардың депозиттері 3,4%-ға өсті, жеке тұлғалардың депозиттері 5,6%-ға ұлғайды.

Депозиттер құрамындағы мерзімді депозиттердің көлемі (ХВҚ жіктелімі бойынша – «басқа депозиттер»<sup>1</sup>) 2014 жылғы 2-тоқсанда 0,7%-ға артып, 2014 жылғы

<sup>1</sup> Басқа депозиттер – белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін ғана алынуы мүмкін немесе қарапайым коммерциялық операцияларда қолдану үшін барынша ыңғайсыз және негізінен, жинақтау тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін әртүрлі шектеулерге ие жинақтық және мерзімді депозиттер.



маусымның соңында 7786,0 млрд. теңге құрады. Ұлттық валютадағы мерзімді депозиттер 4109,6 млрд. теңгеге дейін 6,3%-ға ұлғайды, ал шетел валютасындағы мерзімді депозиттер 3676,4 млрд. теңгеге дейін 4,9%-ға төмендеді. Депозиттік базаның жалпы көлеміндегі мерзімді депозиттердің үлес салмағы тоқсан ішінде 67,4%-дан 65,1%-ға дейін төмендеді.

2014 жылғы 2-тоқсанда депозиттік базаның жай-күйі заңды тұлғалардың валюталық жинақ ақшалары 11,3%-ға ұлғаюына байланысты ұлттық валютадағы депозиттердің қомақты өсуімен сипатталды. Нәтижесінде 2014 жылғы 2-тоқсанда ұлттық валютадағы депозиттердің көлемі 10,1%-ға өсіп, 6615,7 млрд. теңге құрады, ал шетел валютасымен депозиттер 2,4%-ға төмендеп, 5339,4 млрд. теңгеге дейін жетті.

Заңды тұлғалардың теңгедегі жинақтары көлемінің 2014 жылғы сәуірде және маусымда (тиісінше 3,3%-ға және 8,2%-ға) ұлғаюы, 2013 жылғы мамырдағы шамалы төмендегеніне (0,4%-ға) қарамастан, депозит нарығының долларлану дәрежесінің төмендеуіне және ұлттық валютадағы депозиттердің үлес салмағының 2014 жылғы наурыздағы 52,3%-дан 2014 жылғы маусымда 55,3%-ға дейін ұлғаюына әкелді.

Осылайша, 2013 жылғы 2-тоқсанда заңды тұлғалардың шоттарына ұлттық валютаның әкелінуі банктердің ресурстық базасы ұлғаюының негізгі көзі болып табылды. Бұл ретте заңды тұлғалардың шетел валютасымен депозиттерінің өсуі теріс серпінді көрсетті, ол, 2014 жылғы мамырдағы және маусымдағы (тиісінше 2,4% және 0,2%) өсуіне қарамастан, сәуірде тіркелді (4-кесте).

4-кесте

**Резиденттер депозиттерінің өзгеру серпіні  
(алдыңғы жылғы желтоқсанға %-бен)**

	маусым 2011	маусым 2012	маусым 2013	маусым 2014
<b>Резиденттердің депозиттері</b>	<b>4,4</b>	<b>0,3</b>	<b>4,2</b>	<b>4,2</b>
<i>жеке тұлғалардың</i>	<i>7,2</i>	<i>6,1</i>	<i>3,2</i>	<i>5,6</i>
<i>банктік емес заңды тұлғалардың</i>	<i>3,2</i>	<i>-2,3</i>	<i>4,8</i>	<i>3,4</i>
<b>Теңгемен депозиттер</b>	<b>5,2</b>	<b>3,8</b>	<b>0,6</b>	<b>10,1</b>
<b>Шетел валютасымен депозиттер</b>	<b>2,5</b>	<b>-6,4</b>	<b>11,8</b>	<b>-2,4</b>

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

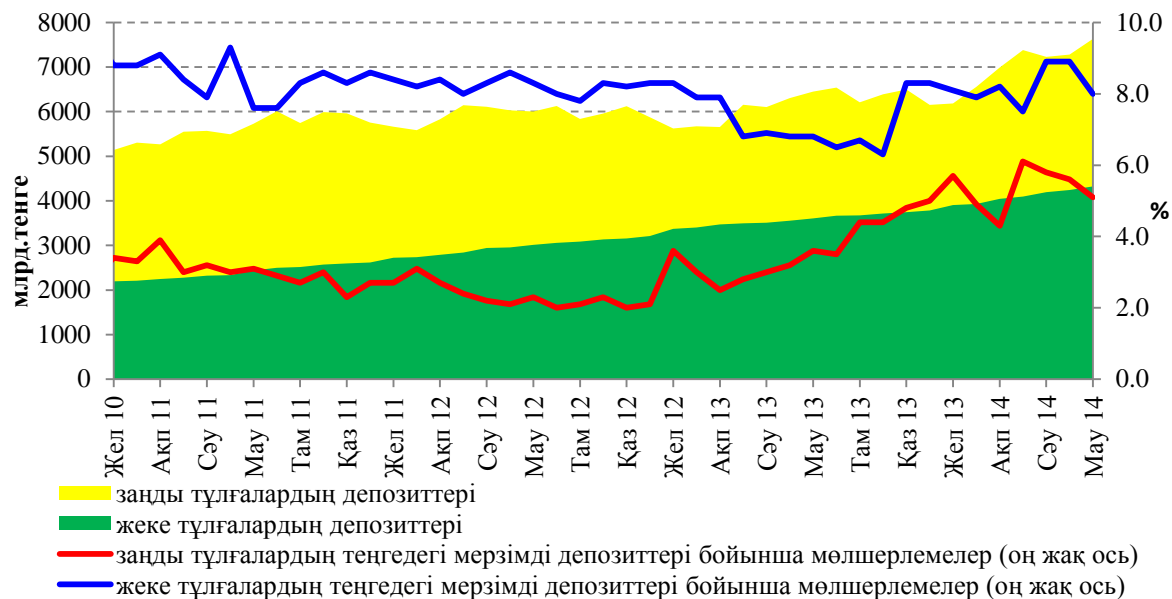
Осының алдындағы тоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы 2-тоқсанда салымдар бойынша сыйақы мөлшерлемесі өсті, бұл сәуірдегі ұлттық валютадағы мөлшерлемелердің өсуіне және мамырдағы шетел валютасындағы мөлшерлемелердің өсуіне байланысты болды.

Нәтижесінде, теңгемен депозиттер бойынша мөлшерлеменің орташа мәні 2014 жылғы 2-тоқсанда 5,8%-ға дейін (2014 жылғы 1-тоқсанда – 5,4%-ға), еркін айырбасталатын валютадағы депозиттер бойынша – 2,9%-ға дейін (2,6%) өсті.

Банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2014 жылғы маусымда 5,1% болды (2014 жылғы наурызда – 6,1%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 8,0% (7,5%) болды (25-график).

25-график

**Депозиттердің және мерзімді депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні**

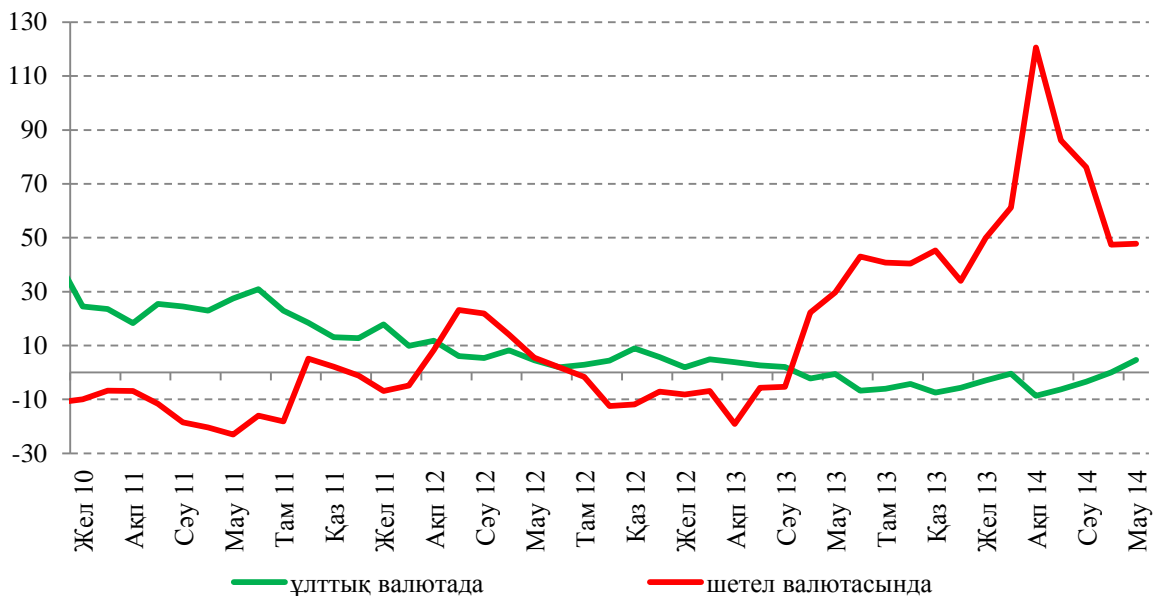


Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 2-тоқсанда заңды тұлғалар депозиттерінің көлемі 7631,7 млрд. теңгеге дейін 3,4%-ға көтерілді, бұл ретте жылдық көрсеткіш бойынша өсім (2013 жылғы маусымға қарағанда 2014 жылғы маусыда) 18,3% болды. Заңды тұлғалардың ұлттық валютадағы депозиттері бір жыл ішінде 4,6%-ға өсті, ал шетел валютасындағы депозиттер 47,7%-ға ұлғайды (26-график).

26-график

**Заңды тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні (өткен жылғы тиісті кезеңге %)**

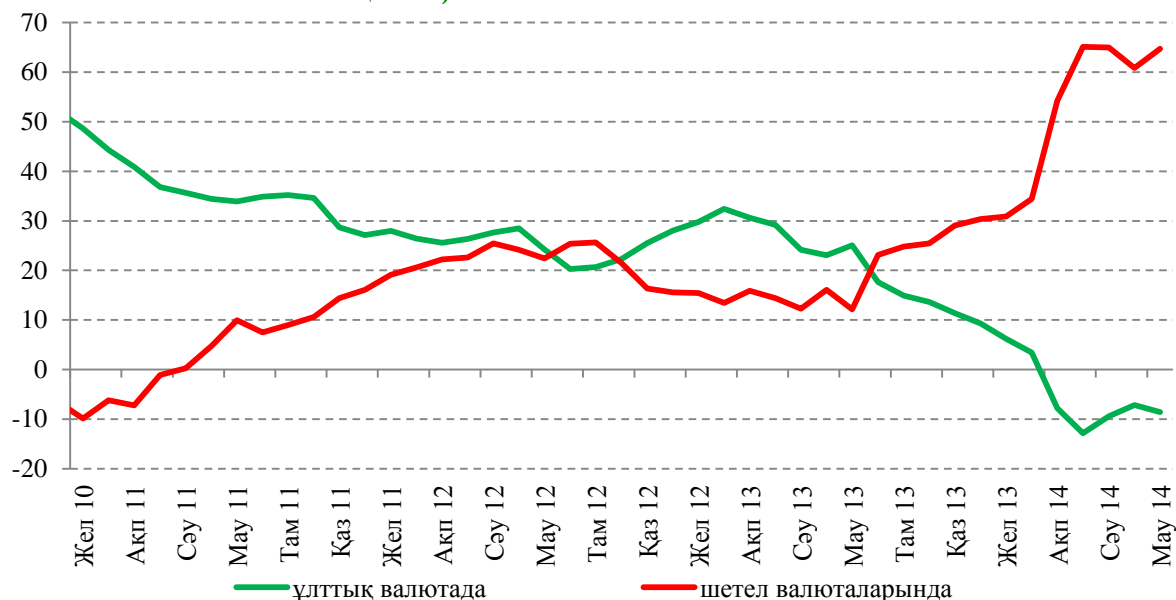


Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғалар депозиттерінің көлемі 2014 жылғы 2-тоқсанда 4323,4 млрд. теңгеге дейін 5,6%-ға көтерілді, бұл ретте өсу жылдық көрсеткіш бойынша 19,9% болды. Ұлттық валютадағы жеке тұлғалардың депозиттері жылдық көрсеткіш бойынша 8,6%-ға төмендеді, шетел валютасымен – 64,7%-ға ұлғайды (27-график).

27-график

**Жеке тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні  
(өткен жылғы тиісті кезеңге %)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

**3.2.2. Экономикаға кредиттер**

2014 жылғы 2-тоқсанда банктердің экономикаға кредиттері 12163,3 млрд. теңгеге дейін 0,03% төмендеді. Заңды тұлғалардың кредиттері 2014 жылғы сәуір-маусым үшін 8200,4 млрд. теңге болып, 1,3%-ға түсті, жеке тұлғалардың кредиттері – 3962,9 млрд. теңгеге дейін 2,8%-ға көтерілді.

Ұлттық валютадағы кредиттер көлемі 8118,1 млрд. теңгеге дейін 2,2%-ға ұлғайды, шетел валютасымен – 4045,2 млрд. теңгеге дейін 4,3%-ға төмендеді.

2014 жылғы сәуір-маусым үшін ұзақмерзімді кредиттеу 9785,6 млрд. теңгеге дейін 0,1% өсті, қысқамерзімді кредиттеу 2377,7 млрд. теңге болып, 0,7%-ға түсті. Қорытындысында ұзақмерзімді кредиттердің үлес салмағы 2014 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда 80,3%-дан 80,5%-ға дейін өсті.

2014 жылғы маусымда банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша сыйақының орташа алынған мөлшерлемесі 10,4%-ға дейін төмендеді (2014 жылғы наурызда – 10,7%), ал жеке тұлғаларға теңгемен берілген кредиттер бойынша – 19,8%-ды құрады (2014 жылғы наурызда – 19,7%). Тұтастай алғанда 2014 жылғы 2-тоқсанда қарыз алу құны алдыңғы кезеңдегі деңгейге қатынасы бойынша төмендеді (28-график).

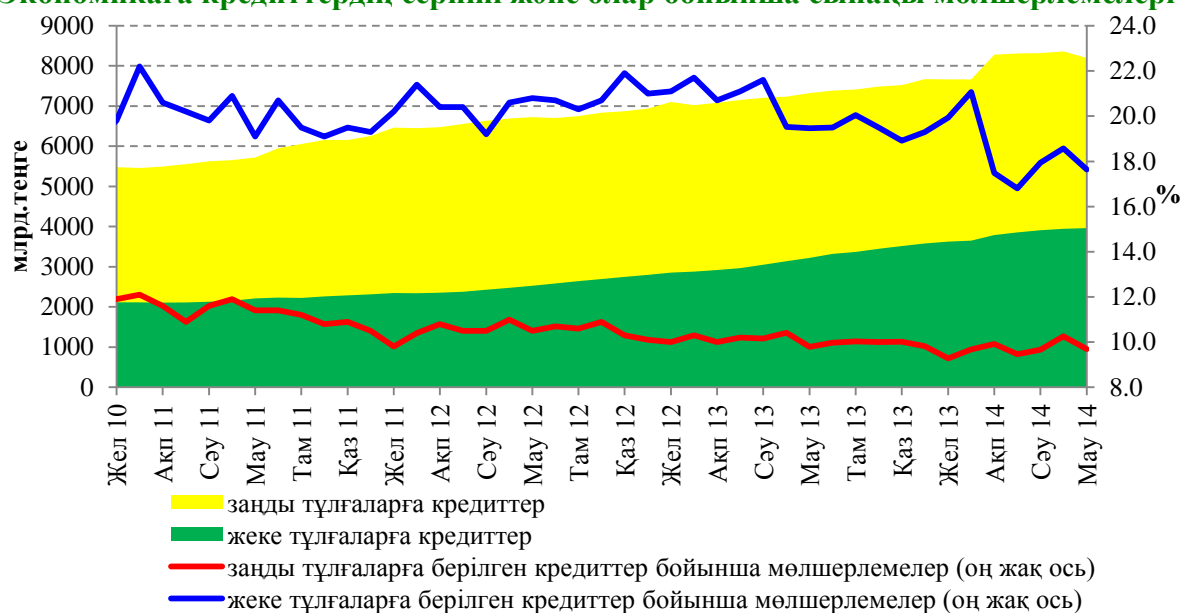
Кредиттеу объектілері бойынша кредиттер құрылымында берешектің негізгі көлемі айналым қаражатын сатып алуға (25,3%), басқа мақсаттарға (22,7%), жаңа құрылысқа және қайта құруға (12,7%), сондай-ақ азаматтардың тұтыну мақсаттарына (20,2%) берілген кредиттерге тиесілі.

Салалық бөлікте банктердің экономикаға кредиттері бойынша ең көп берешегі басқа салаларға (өндірістік емес сала және дара қызмет) – 50,4%, сауда – 19,%, құрылыс – 11,3%, өнеркәсіп – 10,8% тиесілі.

Сауданы кредиттеу 2014 жылғы 2 тоқсанда 2,8%-ға ұлғайды. Байланысты кредиттеу – 2,6%-ға төмендеді, өнеркәсіпті – 2,7%-ға, ауыл шаруашылығын – 3,2%-ға, көлікті – 3,3%-ға, құрылысты – 6,1%-ға төмендеді.

28-график

**Экономикаға кредиттердің серпіні және олар бойынша сыйақы мөлшерлемелері**



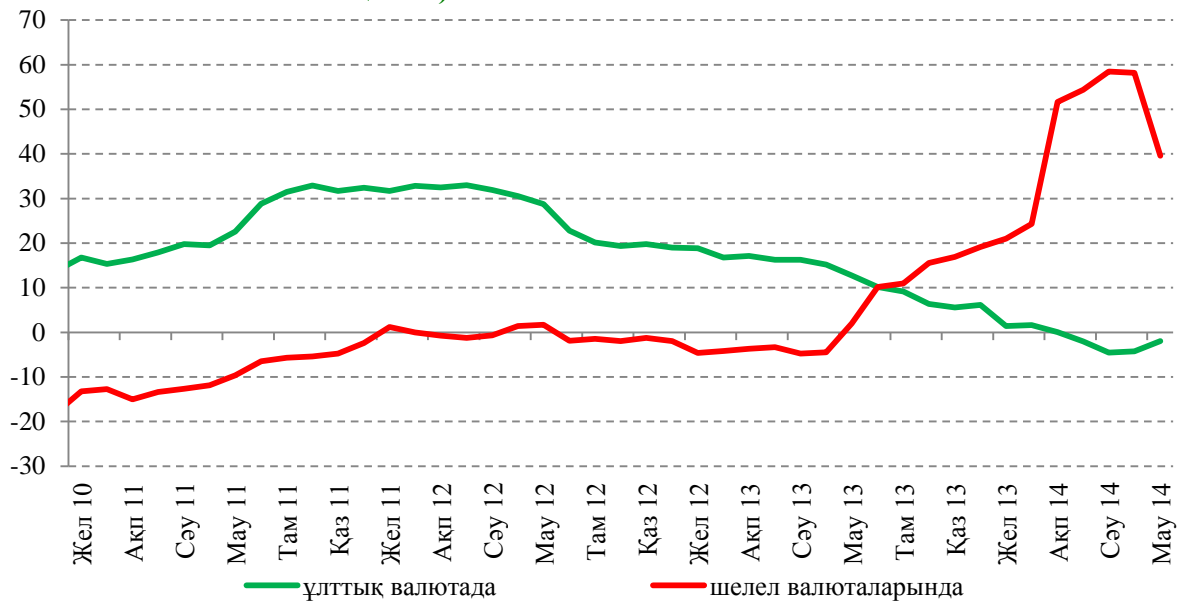
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Заңды тұлғалар кредиттерінің көлемі жылдық көрсеткіште (2013 жылғы маусымға 2014 жылғы маусым) 12,0%-ға көтерілді. Кредиттер құрылымында орналастыру мерзімдері бойынша өзгерістер болды. Заңды тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлемінде орташа және ұзақмерзімді кредиттердің үлесі 2014 жылғы маусымның соңында 73,8% болды, ол 2014 жылғы наурызда 74,2%-ға жеткен.

Заңды тұлғалардың ұлттық валютамен кредиттері жылдық көрсеткіште 2,0% төмендеді, шетел валютасымен – 39,6%-ға ұлғайды (29-график).

29-график

**Занды тұлғаларға берілген кредиттердің серпіні  
(өткен жылғы тиісті кезеңге %)**



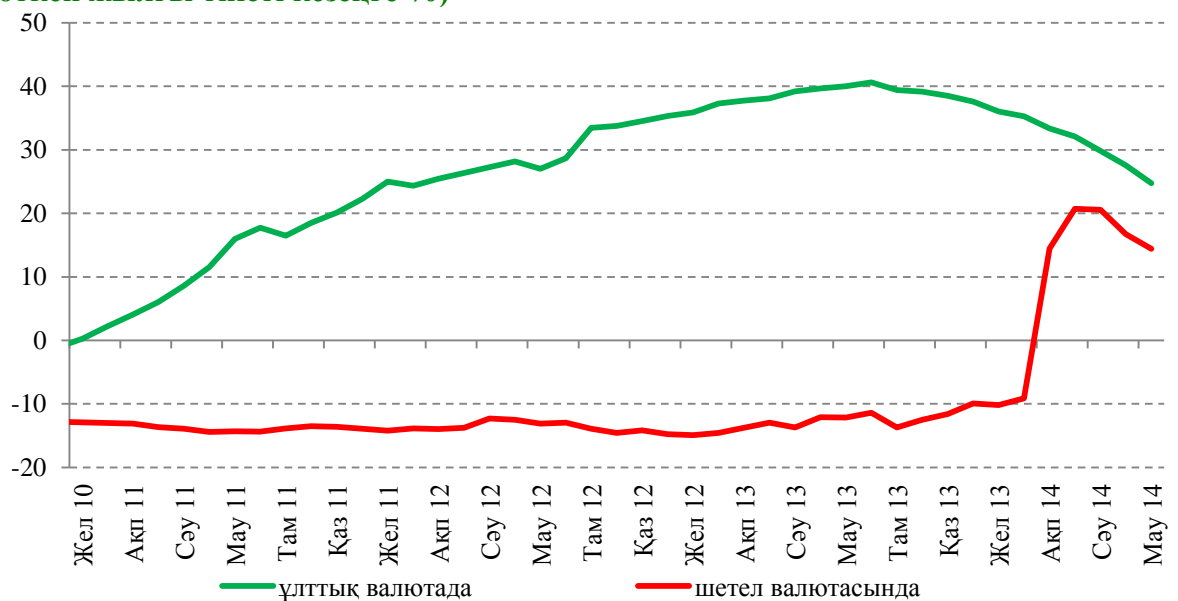
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғалардың кредиттері 2014 жылғы маусымда 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 23,0%-ға көтерілді. Жеке тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлеміндегі орташа және ұзақмерзімді кредиттердің үлесі 2014 жылғы маусымның аяғында аздап төмендеді және 2014 жылғы наурыздағы 93,6%-бен салыстырғанда 94,3% болды.

Жылдық көрсеткіште ұлттық валютада халыққа берілген кредиттер 24,8%-ға өскенін, шетел валютасындағы 14,4%-ға өскенін көрсетті (30-график).

30-график

**Халыққа берілген кредиттердің серпіні  
(өткен жылғы тиісті кезеңге %)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

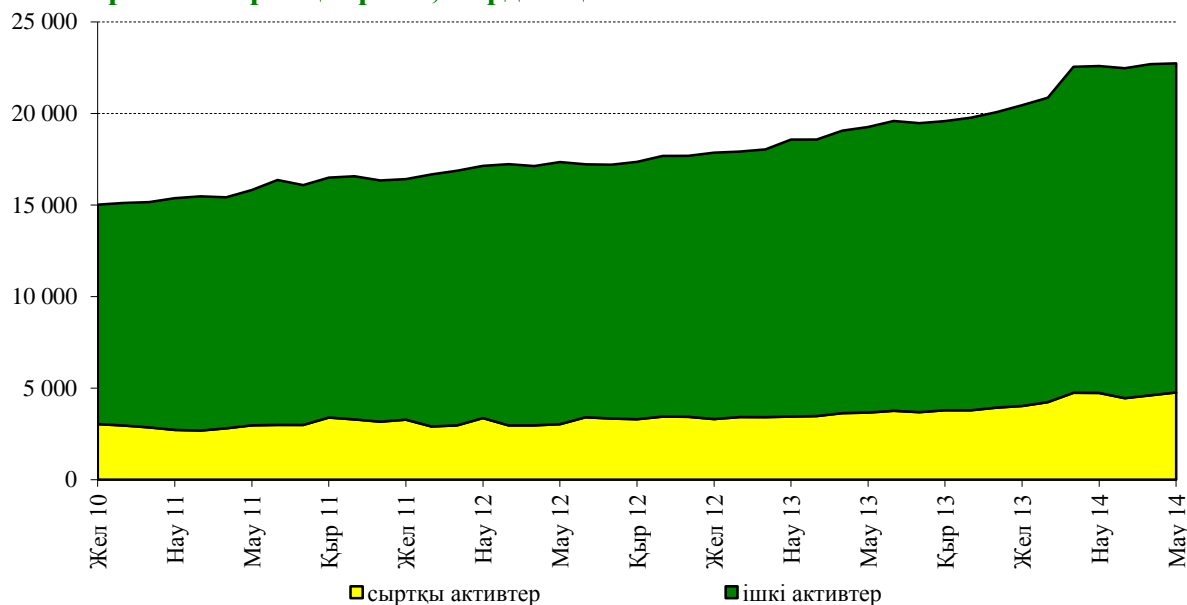
### 3.2.3. Банктердің активтері мен міндеттемелері

#### – Активтер

2014 жылғы 2-тоқсанда монетарлық шолуға сәйкес есептелген банктер активтерінің мөлшері 22,7 трлн. теңгеге дейін 0,6%-ға ұлғайды. Банктердің активтері жылдық көрсеткіште (2013 жылғы маусымға 2014 жылғы маусым) 18,0%-ға ұлғайды (31-график).

31-график

#### Банктер активтерінің серпіні, млрд. теңге



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

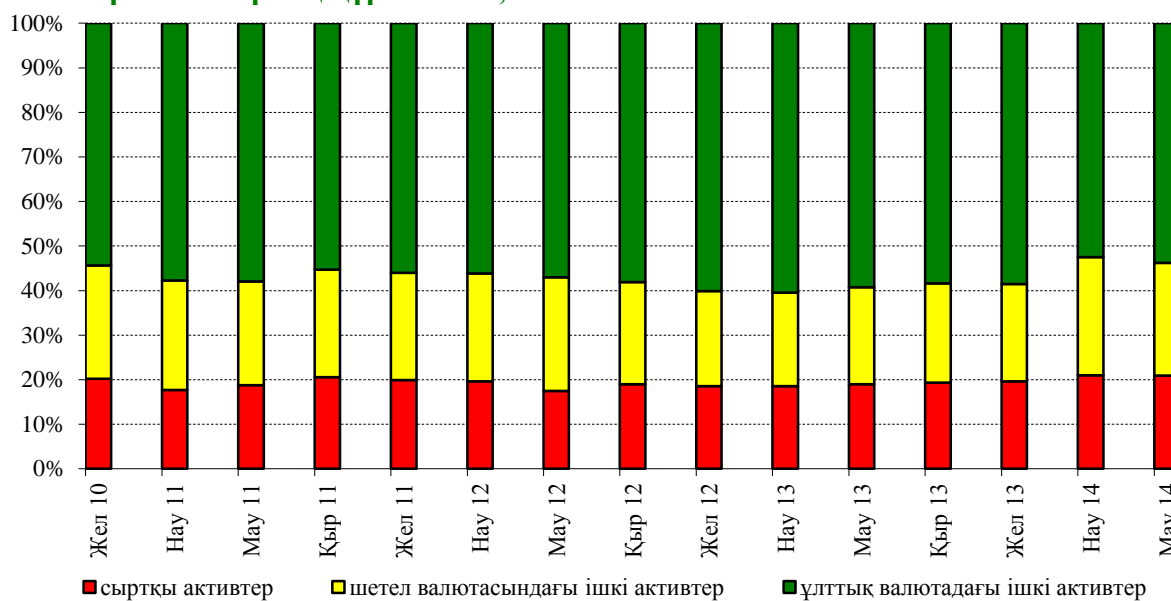
Банктердің сыртқы активтері 2014 жылғы маусымда активтердің жалпы көлемінің 21,0% иеленді немесе 4,8 трлн. теңге болды. 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда олар 30,0%-ға көтерілді.

Сыртқы активтердің құрылымында 2014 жылғы маусымда резидент еместерге берілген кредиттер 48,7% (2014 жылғы наурызда – 48,9%), резидент еместерде орналастырылған депозиттер – 28,5% (2014 жылғы наурызда – 27,4%), резидент еместердің бағалы қағаздары – 4,5% (2014 жылғы наурызда – 5,0%), алуға басқа да шоттар – 18,3% (2014 жылғы наурызда – 18,7%) болды.

Ішкі активтердің үлесіне 2014 жылғы маусымда 79,0% немесе 18,0 трлн. теңге тиесілі болды, оның ішінде ұлттық валютамен ішкі активтер 68,0% немесе 12,2 трлн. теңге, шетел валютасымен – 32,0% немесе 5,7 трлн. теңге болды. 2014 жылғы 2-тоқсанда ішкі активтер 0,7%-ға ұлғайды, оның ішінде ұлттық валютамен 3,1%-ға өсті, шетел валютасымен – 4,2%-ға төмендеді (32-график).

32-график

**Банктер активтерінің құрылымы, %**



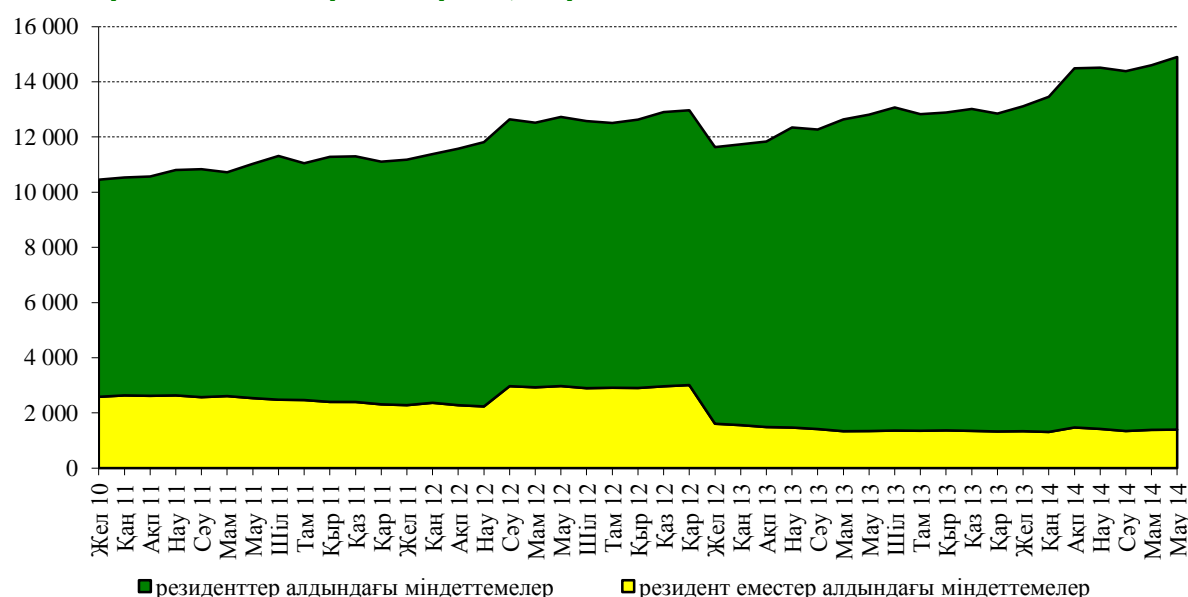
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

– Міндеттемелер

2014 жылғы 2-тоқсанда монетарлық шолуға сәйкес есептелген банктер міндеттемелерінің жалпы сомасы 2,7%-ға ұлғайды және 2014 жылғы маусымның соңында 14,9 трлн. теңге болды (33-график).

33-график

**Банктер міндеттемелерінің серпіні, млрд. теңге**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банктердің резидент емес алдындағы міндеттемелері 2014 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы маусымда 1,4 трлн. теңгеге дейін (7,6 млрд. АҚШ доллары) 1,9%-ға төмендеді, 2013 жылғы тиісті айға 3,8%-ға өсті. 2014 жылғы маусымның

соңында банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері банктер міндеттемелерінің барлық көлемінің 9,4% иеленіп отыр.

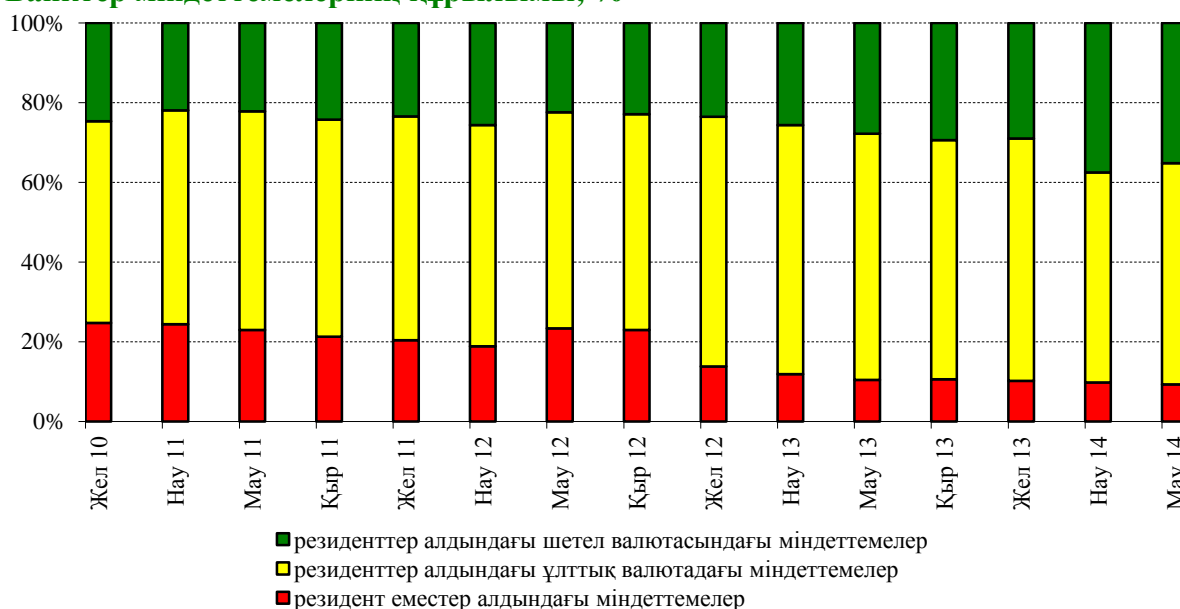
Банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері құрылымында резидент еместердің депозиттері бойынша міндеттемелердің үлесі 2014 жылғы маусымда 2014 жылғы наурызбен салыстырғанда 20,5%-дан 24,0%-ға дейін көтерілді, бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің үлесі 62,0%-дан 60,8%-ға дейін төмендеді, резидент еместерден алынған кредиттер, тиісінше 15,6%-дан 12,9%-ға дейін түсті.

2014 жылғы 2-тоқсанда резидент еместер алдындағы міндеттемелер 13,5 трлн. теңгеге дейін 3,2%-ға көтерілді, оның ішінде ұлттық валютамен міндеттемелер 8,3 трлн. теңгеге дейін 7,9% өсті, шетел валютасымен міндеттемелер 5,7 трлн. теңгеге дейін 3,6% төмендеді (34-график).

Осылайша, 2014 жылғы 2-тоқсанда банктердің міндеттемелер бойынша резиденттер алдындағы міндеттемелердің ұлғаюы және резидент еместер алдындағы міндеттемелерінің төмендеуі байқалды.

34-график

**Банктер міндеттемелерінің құрылымы, %**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

**3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер**

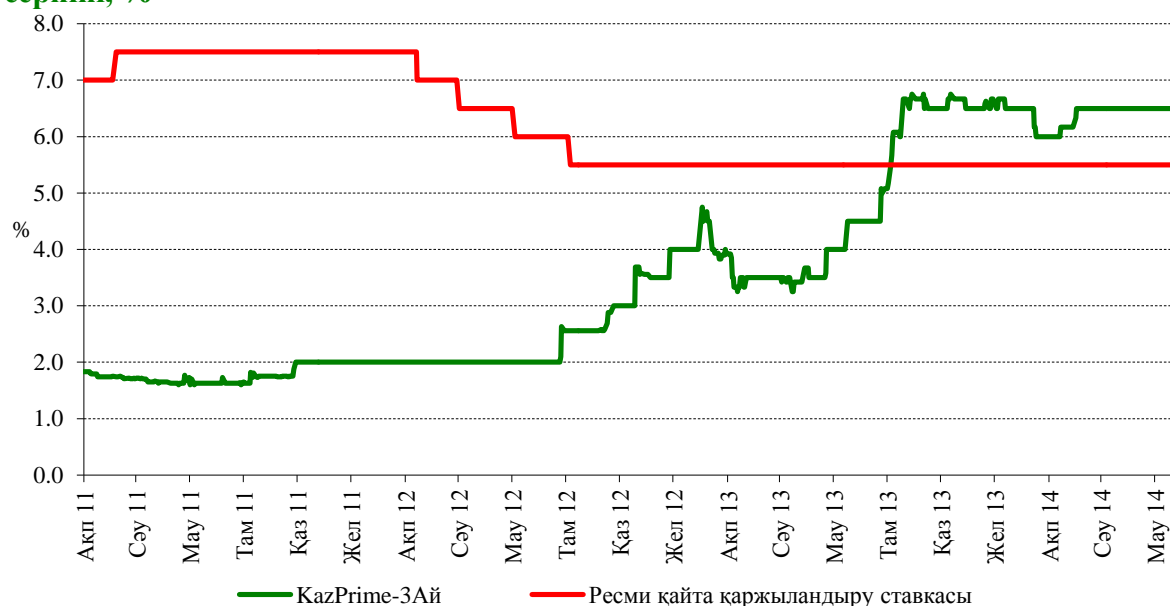
2014 жылғы 2-тоқсанда банкаралық нарықта мөлшерлемелер деңгейінің төмендеуі байқалды.

Бұл ретте, KazPrime индикаторы орташа алғанда 2014 жылғы 1-тоқсанда орташа алғанда 6,24%-дан 2014 жылғы 2-тоқсанда орташа алғанда 6,50%-ға дейін өсті.

2014 жылғы маусымның соңында 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда индикатордың деңгейі өзгерген жоқ – 6,50% (35-график).



## 35-график

**KazPrime индикаторының және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесінің серпіні, %**

Дерек көзі: Қазақстан қор биржасы, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Автоматты РЕПО секторында мөлшерлемелер деңгейінің төмендеуі байқалды.

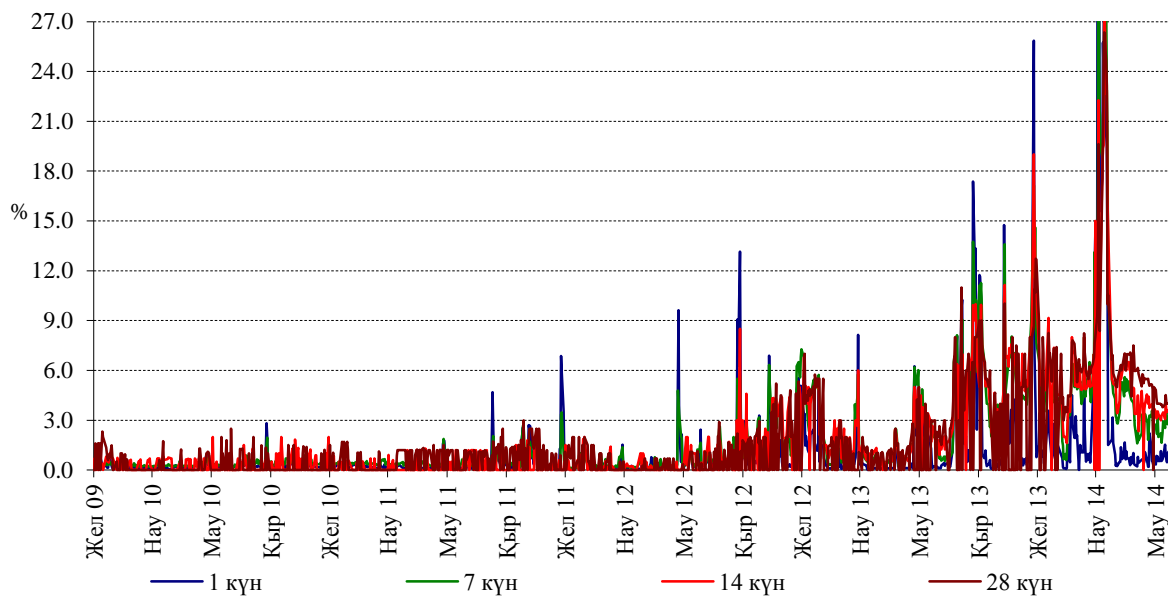
Автоматты РЕПО секторында 1 күндік операциялар бойынша орташа алынған мөлшерлеме 2014 жылғы 2-тоқсанда өсті және 0,72% (2014 жылғы 1-тоқсанда – 11,17%) болды. Бұл ретте оның ең жоғары деңгейі 2,22%, ал ең төменгі деңгейі – 0,19% болды.

2014 жылғы 2-тоқсанда 7 күндік РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелердің ауытқулары 1,6%-дан 5,6%-ға дейінгі аралықта болды (жалпы осы кезеңде орташа алынған мөлшерлеме 3,41% болды), 14 күндік РЕПО операциялары бойынша – 2,35%-дан 6,72%-ға дейінгі (жалпы осы кезеңде орташа алынған мөлшерлеме 4,46% болды), 28 күндік РЕПО операциялары бойынша – 3,79%-дан 7,50%-ға дейінгі (жалпы осы кезеңде орташа алынған мөлшерлеме 5,14% болды) аралықта өтті (36-график).

Автоматты РЕПО секторындағы мәмілелер көлемі 2014 жылғы 2-тоқсанда өткен тоқсанмен салыстырғанда 24,2%-ға төмендеді.

36-график

**РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер серпіні, %**



Дерек көзі: Қазақстан қор биржасы

## 4. Ақша-кредит саясатының құралдары мен операциялары

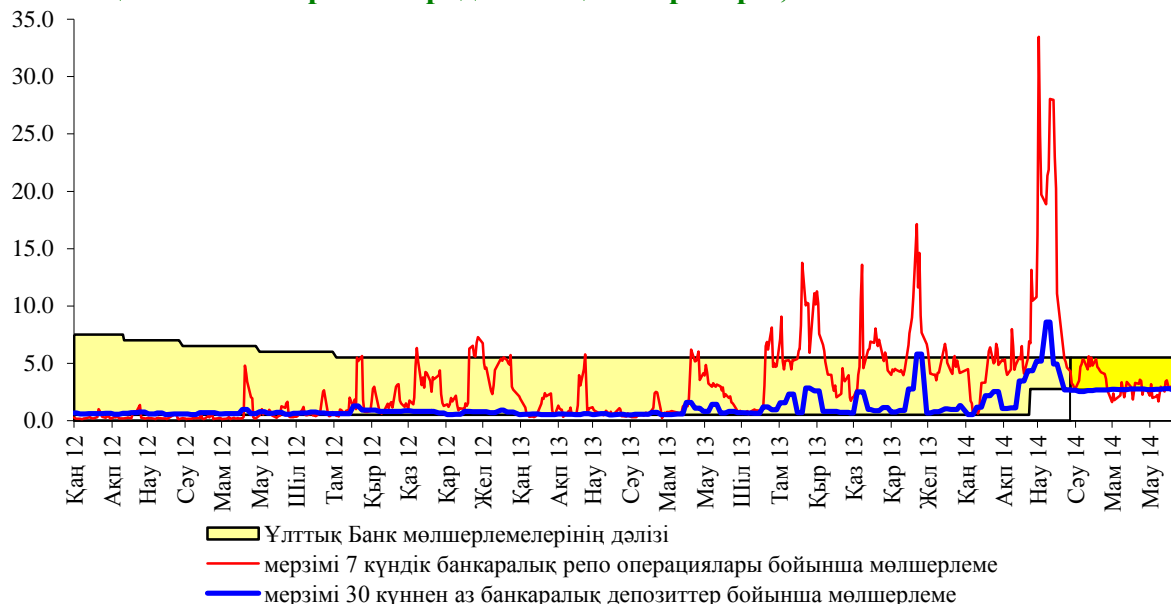
2014 жылғы 2-тоқсанда ақша нарығындағы ахуал жалпы тұрақты болып қалды, айтарлықтай ауытқулар байқалмады.

2014 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банктің мөлшерлемелер дәлізі өзгеріссіз қалды. Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі жылдық 5,5% деңгейінде, банктерден тартылған 7 күндік мерзімдегі депозиттер бойынша мөлшерleme 2,75% мөлшерінде сақталды.

2014 жылғы 2-тоқсанда пайыздық мөлшерleme деңгейі өткен тоқсанмен салыстырғанда төмендеді. Мерзімі 30 күнге дейінгі банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған мөлшерleme 2014 жылғы 1-тоқсанда 3,14%-дан 2014 жылғы 2-тоқсанда 2,69%-ға дейін төмендеді. Мерзімі 7 күндік банкаралық РЕПО операциялары бойынша орташа алынған мөлшерleme 2014 жылғы 1-тоқсандағы 8,78%-дан 2014 жылғы 2-тоқсанда 3,41%-ға дейін төмендеді (37-график).

37-график

### Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары, %

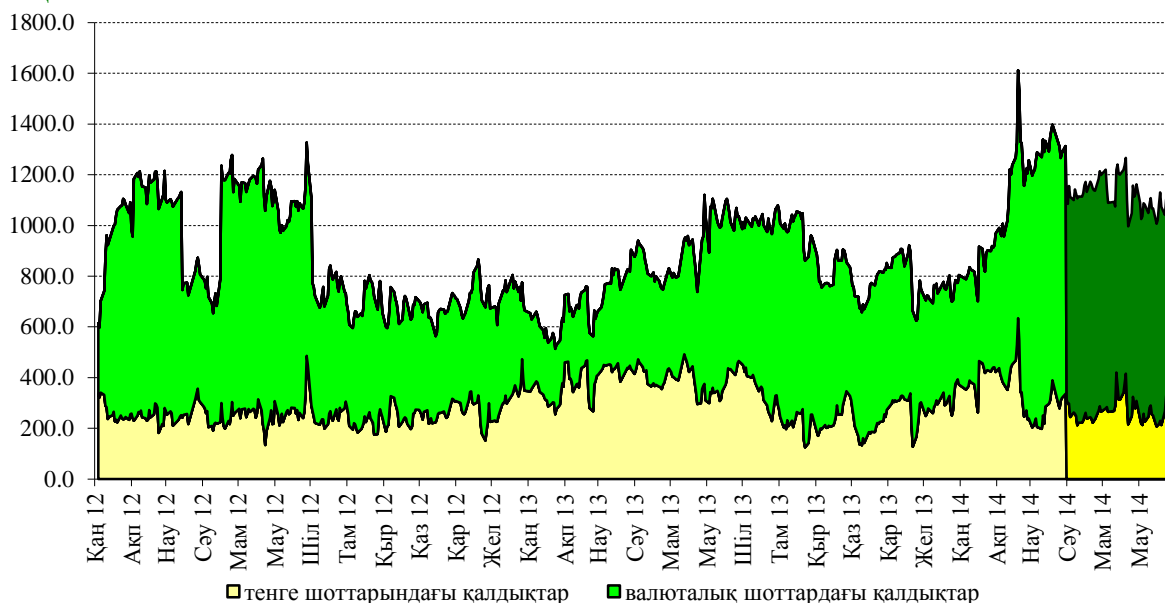


Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 2-тоқсанда банктердің корреспонденттік шоттарындағы қалдық серпіні Ұлттық Банкте түрлі бағытта болды. Банктердің ұлттық валютамен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтары 2014 жылғы сәуір-мамыр айларында өсті, 2014 жылғы маусымда олардың біртіндеп төмендеуі байқалды, кезең соңында олардың қайта өскені білінді. Банктердің шетел валютасымен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар 2014 жылғы сәуірде біршама өсті, 2014 жылғы мамыр-маусымда олардың біртіндеп төмендеуі үрдісі байқалды. Жалпы ұлттық валютамен корреспонденттік шоттардағы қалдық көлемі 2014 жылғы маусымның аяғында 2014 жылғы наурызбен салыстырғанда 4,3%-ға, шетел валютасымен — 18,4%-ға төмендеді (38-график).

38-график

**Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар, млрд. теңге**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

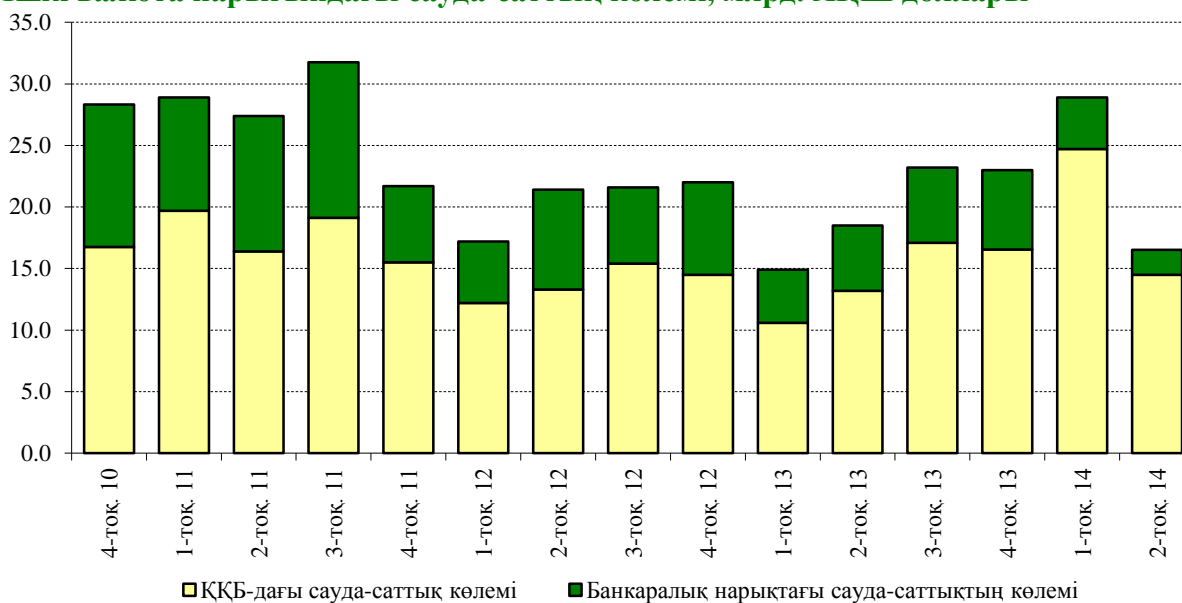
**4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар**

2014 жылғы 2-тоқсанда Қазақстан қор биржасының валюта сегментінде және банкаралық валюта нарығында сауда-саттықтың жалпы көлемі 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 42,9%-ға төмендеп, 16,5 млрд. АҚШ долларын құрады.

Қазақстан қор биржасында доллар позициясындағы биржалық сауда көлемі 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 41,5%-ға төмендеді және 14,5 млрд. АҚШ долларын құрады (Қазақстан қор биржасында сауда-саттықтың нетто-көлемі брутто-көлемінің 90%-н құрады). Биржадан тыс валюта нарығында 2014 жылғы 2-тоқсандағы операция көлемі алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 51,8%-ға төмендеді және 2,0 млрд. АҚШ долларын құрады (39-график).

39-график

**Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі, млрд. АҚШ доллары**

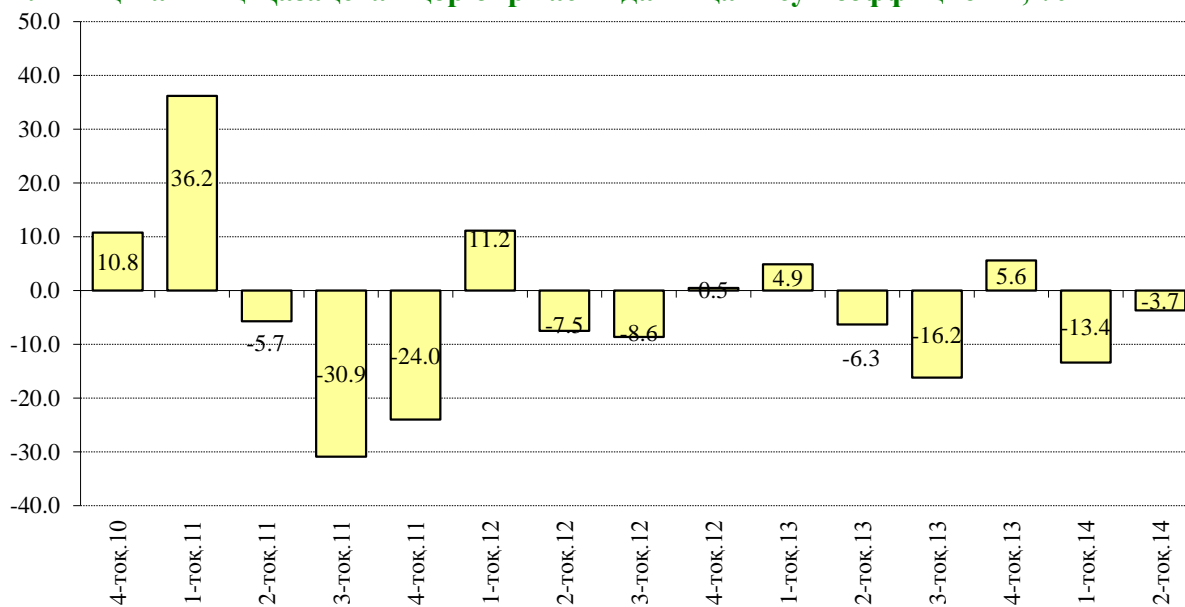


Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 2-тоқсанның қорытындысы бойынша Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасына қатысу коэффициенті – 3,7% болды (2014 жылғы 1-тоқсанда ол – 13,4% болған) (40-график). Осылайша, 2014 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банк ішкі валюта нарығында шетел валютасын басым сатушы болып табылған.

40-график

**Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы қатысу коэффициенті, %**



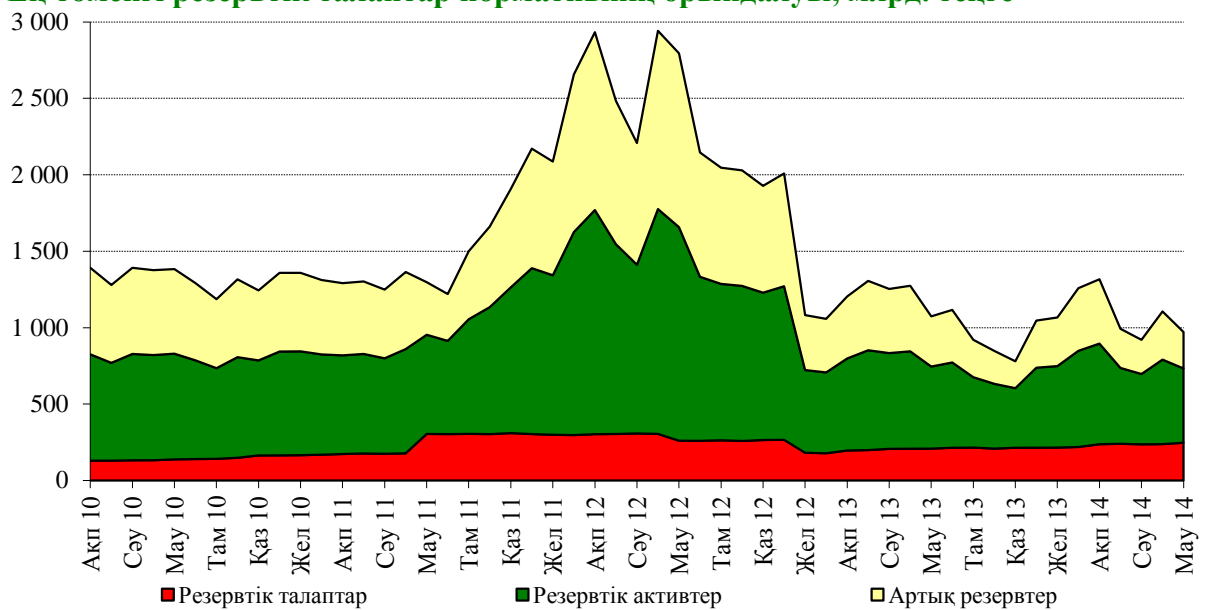
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

**4.2. Ең төменгі резервтік талаптар**

2014 жылғы сәуір-маусым үшін резервтік активтер резервтеудің қажетті көлемінен орташа алғанда 2,2 есе (2014 жылғы 1-тоқсанда – 2,6 есе, 2014 жылғы 4-тоқсанда – 2,3 есе) асып кетті (41-график).

41-график

**Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы, млрд. теңге**



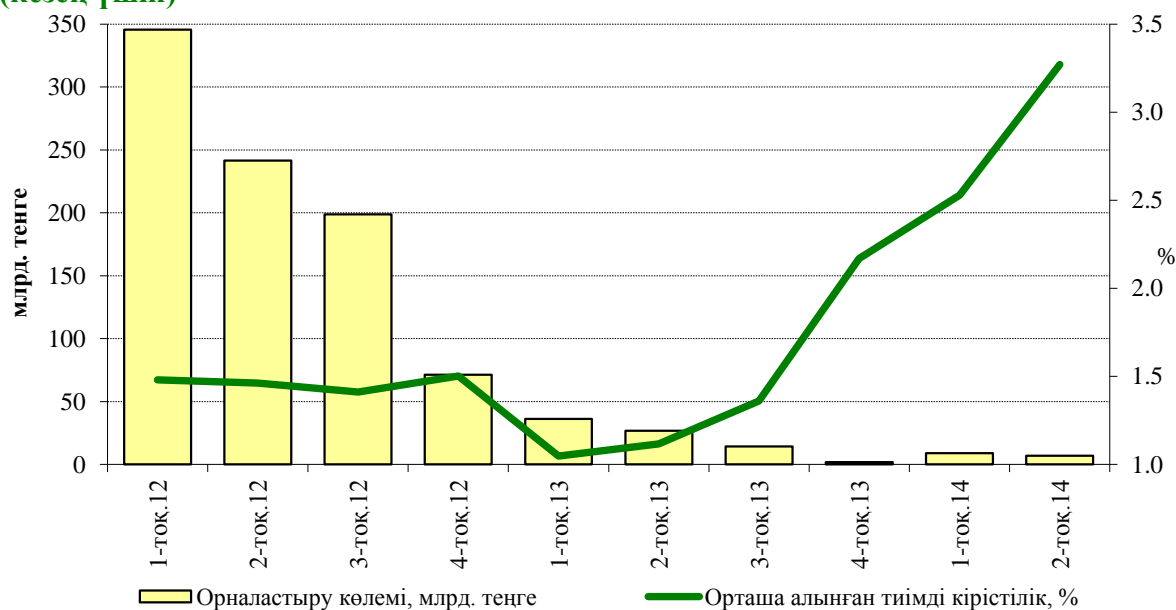
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

**4.3. Ашық нарық операциялары**

2014 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банктің қысқамерзімді ноттарына банктер тарапынан сұраныс аз болып қалып отырды. Осы кезеңде аукционда жалпы көлемінде 6,9 млрд. теңге 3 айлық қысқамерзімді ноттар орналастырылды. Шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 2014 жылғы 2-тоқсанда 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 22,1%-ға азайды. Орналастырылатын ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 2014 жылғы қаңтарда 2,53%-дан 2014 жылғы мамырда 3,27%-ға дейін өсті (42-график).

42-график

**Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік (кезең үшін)**

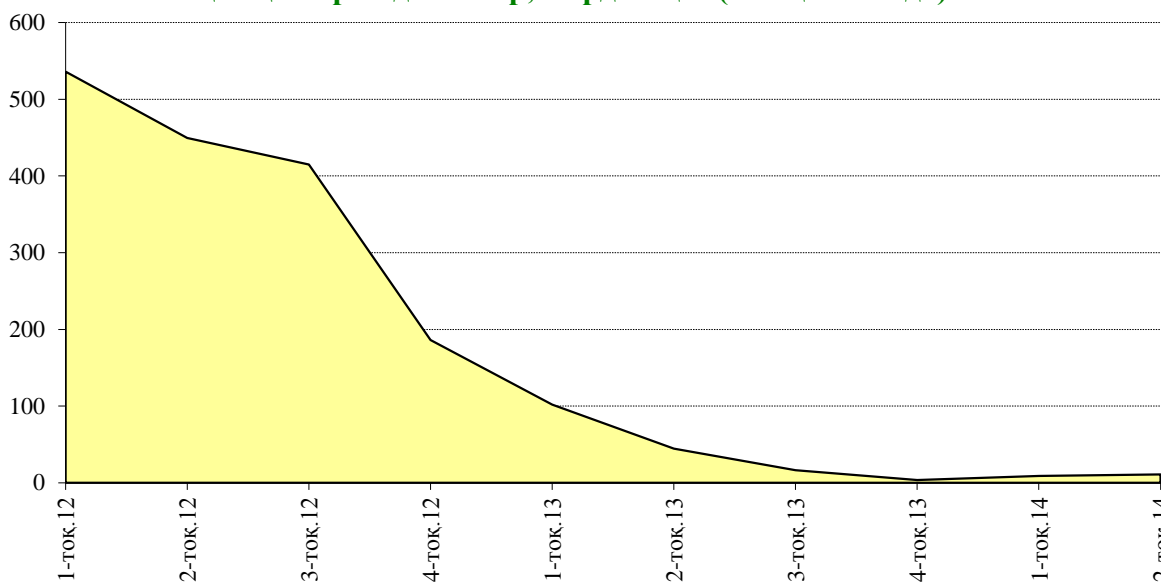


Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы маусымның аяғында айналымдағы қысқа мерзімді ноттардың көлемі 10,9 млрд. тенге болады, бұл 2014 жылғы наурыздың аяғындағы көлемнен 22,1%-ға көп (43-график).

43-график

**Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар, млрд. тенге (кезең аяғында)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

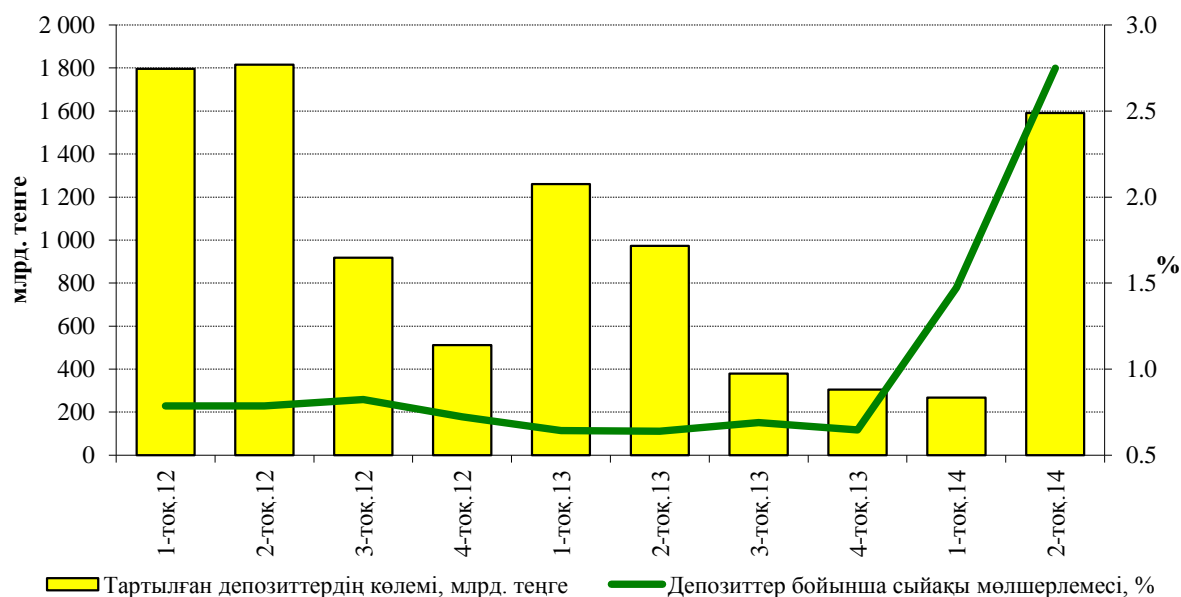
#### 4.4. Тұрақты механизмдер

2014 жылғы 2-тоқсанда алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда банктерден тартылған депозиттердің көлемі ұлғайды. Бұл ретте банктерден депозиттер тартудың барынша көп көлемі мамыр мен маусымда тіркелген. Жалпы, 2014 жылғы 2-тоқсанда 1,6 трлн. теңге сомаға депозиттер тартылған, бұл 2014 жылғы 1-тоқсандағы көлемнен 6,0 есе көп және 2013 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 1,6 есе көп.

Депозиттер бойынша сыйақының орташа мөлшерлемесі 2014 жылғы 1-тоқсанда 1,47%-дан 2014 жылғы 2-тоқсанда 2,75%-ға дейін өсті (44-график).

44-график

#### Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері (кезең ішінде)



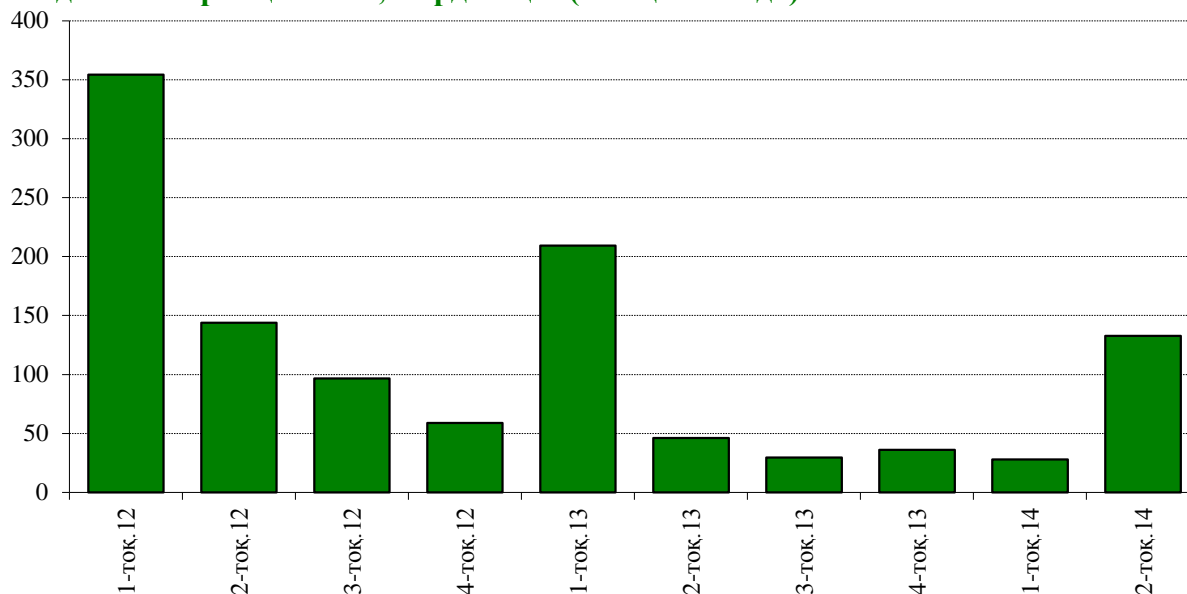
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 2-тоқсанда банктердің депозиттері бойынша Ұлттық Банктің өтелмеген міндеттемелерінің көлемі төмендеді. 2014 жылғы маусымның қорытындысы бойынша банктердің Ұлттық Банктегі депозиттері бойынша өтелмеген берешек көлемі 132,7 млрд. теңге болды, бұл 2014 жылғы наурыздың аяғындағы көлеммен салыстырғанда 4,7 есе көп (45-график).



45-график

**Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд. теңге (кезең аяғында)**

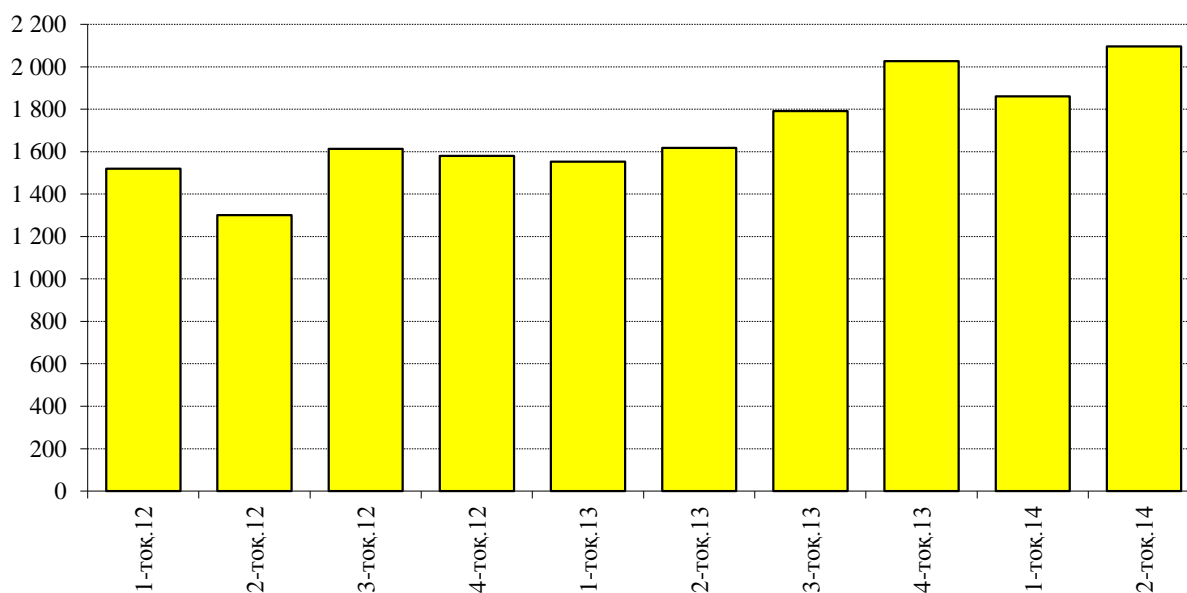


Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 2-тоқсанда қайта қаржыландыру қарыздарының жалпы көлемі 2,1 трлн. теңге болды. Осы операциялардың көлемі өткен тоқсанмен салыстырғанда 12,7%-ға азайды (46-график).

46-график

**Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру қарыздарының көлемі, млрд. теңге (кезең ішінде)**



Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі